

J. P. TRAP

KONGERIGET
DANMARK

FJERDE OMARBEJDEDE UDGAVE

PAA GRUNDLAG AF DEN AF H. WEITEMEYER UDGIVNE 3. UDGAVE
OG UNDER MEDVIRKNING AF VIDENSKABSMÆND, FAGFOLK OG
STEDLIGE MEDDELERE FRA ALLE LANDETS EGNE

UDGIVET AF

GUNNAR KNUDSEN

I. BIND

INDLEDENDE BESKRIVELSE AF DANMARK
KØBENHAVN OG FREDERIKSBERG

KØBENHAVN 1929
G. E. C. GADS FORLAG
(FREDERIK GAD)

KØBENHAVN OG FREDERIKSBERG.

	Pag.
I. INDLEDNING	201
<p style="margin-left: 20px;">Beliggenhed p. 201. Grænser og Omegn p. 202. Oprindelse, Udvikling, Kvarterer p. 204. Færdselsaarer p. 208. Anlæg p. 215. Udstrækning og Areal p. 220. Finansielle Forhold p. 221. Administrative Forhold p. 224. Inddeling i Kvarterer p. 225.</p>	
II. BYGNINGER OG INSTITUTIONER.....	228
<i>Kirker, Kapeller m. m., Kirkegaarde</i>	228
<p style="margin-left: 20px;">Kirker under Vor Frue Provsti p. 228. Kirker under Holmens Provsti p. 263. Kirker under Vestre Provsti p. 287. Kirker under Frederiksberg Provsti p. 296. Skt. Nicolai Kirkebygning p. 303. Kirker for Menigheder udenfor Folkekirken p. 306. Kirkegaarde p. 321.</p>	
<i>Slotte og Palæer</i>	327
<p style="margin-left: 20px;">Christiansborg p. 327. Rosenborg p. 346. Amalienborg p. 354. Prinsens Palæ p. 360. Charlottenborg p. 364. Frederiksberg Slot p. 372.</p>	
<i>Administrations- og Retsbygninger</i>	378
<p style="margin-left: 20px;">Ministerialbygninger p. 378. Arkiver p. 380. Raadhuse p. 385. Retsbygninger p. 397. Politibygninger p. 402.</p>	
<i>Undervisningsanstalter og Skoler</i>	405
<p style="margin-left: 20px;">Universitetet og dertil knyttede Institutioner p. 405. Kollegier p. 421. Polyteknisk Lærestalt p. 429. Landbohøjskolen p. 433. Andre Stats-Lærestalter p. 437. Seminarier p. 442. Tekniske Skoler p. 443. Handelsskoler p. 446. Husholdningsskoler p. 448. Idræt p. 450. Statens højere Almenskoler p. 452. Kommunale Skoler p. 455. Private Børneskoler p. 464. Abnormskoler p. 471.</p>	
<i>Biblioteker og videnskabelige Institutioner</i>	475
<i>Museer</i>	486
<i>Teatre</i>	502
<i>Hospitals- og Forsørgelsesvæsen</i>	508
<p style="margin-left: 20px;">Statshospitaler p. 508. Kommunale Hospitaler p. 516. Amtssygehus p. 527. Private Hospitaler p. 528. Andre Institutioner under Sundhedsvæsenet p. 534. Kbh.s Forsørgelsesvæsen p. 536.</p>	
<i>Stiftelser og Velgørenhedsinstitutioner</i>	542
<p style="margin-left: 20px;">Stiftelser som henhører under Foreninger og Lav p. 542. Andre Stiftelser p. 552. Asylter, Børne- og Optagelseshjem p. 561. Andre velgørende Institutioner p. 566.</p>	

	Pag.
<i>Hær og Flaade. Militære Etablissementer</i>	568
Landbefæstning p. 568. Søbefæstning p. 570. Orlogsværftet og Flaadestationen p. 571. Chr. IV's Tøjhus p. 577. Kastellet p. 580. Kaserner p. 582. Militære Institutioner p. 583.	
<i>Københavns Havn</i>	585
Frihavnen p. 588. Toldhavnen p. 592. Besejling og Udnyttelse p. 607.	
<i>Børsen</i>	608
<i>Pengeinstitutter</i>	611
Banker p. 611. Sparekasser p. 617. Kredit- og Hypotekforeninger p. 619. Forsikringsselskaber p. 621. Andre Pengeinstitutter p. 627.	
<i>Trafik- og Kommunikationsvæsen</i>	631
Post- og Telegrafvæsen p. 631. Rederier p. 635. Jærnbaner p. 637. Sporveje p. 645.	
<i>Hoteller</i>	647
<i>Foreningsbygninger</i>	649
<i>Dagblade</i>	661
<i>Kommunale tekniske Anlæg</i>	663
Vandforsyning p. 663. Belysningsvæsen p. 669. Kloakvæsen p. 674. Vejvæsen p. 679. Torvevæsen p. 681. Brandvæsen p. 686. Politivæsen p. 689. Badeanstalter p. 692.	
<i>Parker og Lystanlæg m. m. Monumenter</i>	694
<i>Gamle Huse</i>	712
III. BEFOLKNINGS-, ERHVERVS- OG BOLIGFORHOLD m. m.	727
<i>Befolknings- og Erhvervsforhold</i>	727
<i>Bolig-, Leje- og Ejendomsforhold</i>	731
<i>Større Fabrikker og industrielle Anlæg</i>	733
<i>Handels- og Søfartsforhold</i>	749
IV. HISTORIE	758
Københavns Terrænforhold og ældste Udvikling p. 758. Det middelalderlige København p. 762. Byens Kirker, Klostre og Gilder i Middelalderen p. 769. Fra Reformationen til den store Ildebrand p. 773. København 1728-1800 p. 788. København 1800-1850 p. 793. København 1850-1900 p. 796. København i det 20. Aarhundrede p. 802.	
<i>Frederiksberg</i>	807
<i>De gamle Landsbyer paa Hovedstadens Omraade</i>	813
<i>Litteraturfortegnelse</i>	816
De vigtigste Skrifter, der vedkommer Københavns og Frederiksbergs Topografi og Historie p. 816. De vigtigste Værker og Samlinger, der vedkommer Topografien for hele Landet eller større Dele af det p. 821.	
BILAG.	
<i>Kort over København og Frederiksberg</i> , i 2 Blade.	

Natteleje for hjemløse; desuden er største Delen af den ene Tvangshusbygning for Mænd udlejet til Staten, der anvender den til Optagelse af Mænd, der er dømt til Internering i Henh. til Lov Nr. 133 af $11/4$ 1925. Ved Anstalten er ansat Inspektør, Forvalter, Læge og Præst samt Kontor- og Opsynspersonale. — $2/3$ 1918 flyttedes Skt. Johannes Stiftelsens Arbejdshus i Ryesgade til Sundholm, hvor det udgør en særlig Afdeling. En Mindetavle for Inspektør A. C. Øst (Portrætelief af Billedhugger Axel Hansen) er opsat $15/2$ 1911. (Se A. C. Øst, Arbejdsanst. Sundholm, Kbh. 1908. — A. H. Rasch, Kbh.s Kommunes Forsørgelsesvæsen i ældre Tider og i Nutiden, Kbh. 1914).

Stiftelser og Velgørenhedsinstitutioner.

I. Stiftelser, som henhører under Foreninger og Lav.

Aldersdomshjemmet for døvstumme, Brohusgade 17, er rejst 1898 paa Initiativ af Døvstummeforeningen af $18/11$ 1866, som ejer det, dels til Fribolig for ældre, svagelige og trængende døvstumme, dels til Samlingssted for Foreningens Medlemmer. Bygningen (Grundst. nedl. $28/1$ 1898, indviet $20/10$) er opf. efter Tegn. af Murermester A. N. Schioldann for c. 90,000 Kr. og bestaar af et Forhus af Granit og røde Mursten i 6 Stokv. med en dekorativ Indgang og en 3 Stokv. høj Bagbygning (ombygget 1923 for c. 100,000 Kr., indviet $10/3$ s. A.), hvori findes Forsamlingsstue med Buster af Joh. Keller og Pastor Malling-Hansen. I Vestibulen Buster af P. A. Castberg og Ole Jørgensen, Foreningens Stifter. Ejendommen har 20 Lejligheder, hvoraf f. T. 5 Friboliger, og er vurderet til 120,000 Kr.; andre Aktiver 18,000 Kr., Gæld 16,300 Kr. Den bestyres af Foreningens Bestyrelse. (Se „Døvstummeforeningen af 18. Nov. 1866 1866-1916. Festskrift“, Kbh. 1916).

Aldershvile, Ryesg. 58, Ø.-Voldg. 18-22 og Rigensg. 25, er opr. 1857 af *Foreningen til Stiftelsen for trængende Restauratorer og Værtshusholdere samt disses Enker af $4/3$ 1856*. Ejendommene (henholdsv. i 5, 4 og 4 Stokv.), der tilsammen har (foruden 4 Butikker) 111 Lejligheder, hvoraf f. T. 26 Friboliger, er bogført for 374,835 Kr.; andre Aktiver, derunder Legatfond og Understøttelsesfond, 77,638 Kr.; Gæld 221,866 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Alderstrøst, Nørrebrog, og Mølleg., en 1862 af Haandværkerforeningen i Kbh. grundl. Stiftelse, hvortil Midlerne tilvejebragtes ved Hjælp af Industrilotteriet, frivill. Gaver og Legater m. m., med det Formaal at give frit Husly og saavidt muligt tillige anden Understøttelse til gamle, værdige og trængende Haandværkere, som er eller har været Borgere i Kbh., disses Enker samt under særlige Omstændigheder tillige deres ugifte Døtre. Stiftelsen ejer tre Bygningskomplekser. Det ene er opf. paa en 4573 m² stor Grund og har Façader mod Nørrebrog. (17), Baggensesg. (10) og Blaagaardsg. (9), Bygningen mod Nørrebrog. opførtes 1863 (Arkt. Theod. Sørensen), en Mellemygning 1870, Bygningen mod Baggensesg. 1871 og den mod Blaagaardsg. 1879; alle Floje er i Kælder og 4 eller 5 Stokv.; der er ialt 173 Friboliger og 12 Lejligheder til billig Leje. Det andet Komplex er opf. paa en 1892 købt, 7593 m² stor Grund med Façader mod Mølleg. (28 og 30), Nørre-Allé (15, 17 og 19) og Alderstrøsts Passage (2, 4 og 6); Bygningerne (Arkt. Thorv. Sørensen), til hvilke Grundstenen nedlagdes $10/6$ 1893, og som fuldenstedt 1895 (Bygn. Nørre-Allé 17, tidl. Bræstrups Stiftelse, købt 1918, er opf. 1863-64, Arkt. Theod. Sørensen), er opf. omtr. i samme Stil som det ældre Komplex og bestaar af en Hovedbygning ud til Mølleg., en bagved liggende Mellemygn. (begge Kælder og 5 Stokv.), en Bygning ud mod Passagen og Nørre-Allé (Kælder og 4 Stokv.), med en Værkstedbygning, og en Bygning ud mod Nørre-Allé (Kælder og 4 Stokv.). I Komplexet er f. T. 210 Friboliger og 87 Lejligheder til billig Leje. Fribeboerne har tillige fri Lægehjælp og Medicin samt frit Lys og Varme. Det første Komplex er bogført for 901,440 Kr., det andet for 1,110,537 Kr. Stiftelsen ejede i Marts 1928 i Prioriteter og Obligationer 1,077,582 Kr., i baandlagte Legater 183,940 Kr. Endelig ejer Alderstrøst den under Opførelse værende *H. C. Heegaard og Hustrus Stiftelse*, Allégade 6, til hvilken

hører et Byggefond og et Legatfond tilsammen paa 352,834 Kr., som efterhaanden ved forskellige Legatnyderes Død vil blive betydelig forøget. — Stiftelsen, der er selvejende, bestyres af Haandværkerforeningens Bestyrelse. — (Litt.: C. R. Ette, Om Stiftelsen Alderstrøst og dens Udvikling 1862-86. — C. Nyrop, „Alderstrøst's 50 Aars Jubilæum 1862-1912, Kbh. 1912).

Familien Andersens Friboliger for Enker og ugifte Piger af Borger- og Embedsstanden, Ny-Vesterg. 3, er opr. af Oberstløjtn. C. L. E. Andersen († 1899) og Hustru Caroline Christiane Louise, f. Ruser, og af Frk. Theodora Marie Andersen ved Testamenter af $14\frac{1}{2}$ 1884 og $8\frac{1}{5}$ 1879. Ejendommen (5 Stokv.) har 4 Friboliger. Assurance-sum 44,000 Kr.; andre Aktiver c. 30,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Selskabet som understøtter ugifte Kvinder, hvis Kaar ikke svarer til deres Opdragelse.

Arbejderhjemmet „Frendenshus“, Øster-Allé 25, er opr. af „Foreningen til Lærlinges Uddannelse i Haandværk og Industri for hele Landet“ (stift. $17\frac{1}{11}$ 1874) for værdige trængende Mænd og Kvinder af Arbejderklassen. Hjemmets første Bygning, Sortedamsdossiering 49 (indviet $3\frac{1}{8}$ 1895; Arkt. G. E. W. Møller), solgtes i 1915. Den nuværende Bygning, der indviedes $20\frac{1}{8}$ 1915 (Grundstenen nedl. $9\frac{1}{7}$ 1914), er opf. i 5 Stokv. af røde Mursten paa Granitsokkel efter Tegn. af Arkt. Søren Lemche; den har kostet c. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. (incl. Grunden, 3200 m²) og inde-

Alderstrøst, Møllegade.

holder 143 Lejligheder, hvoraf f. T. 96 Friboliger. Hjemmet bestyres af en Administration paa 5 Medlemmer, valgt af Bestyrelsen og Repræsentantskabet for Foreningen til Lærlinges Uddannelse. (Se „Foreningen til Lærlinges Uddannelse 1874-1924“, Kbh. 1924. — „Archit.“ $22\frac{1}{7}$ 1916).

Arbejdshjemmet for døvstumme Piger, Løngangsstræde 15-21, opr. 1869 af Foren. til Fremme af Døvstummes Selvvirksomhed, paa Initiativ af Joh. Keller, begyndte sin Virksomhed i St.-Kongensg. (59), var senere (fra 1872) i Havnegade (37) og flyttede 1891 til sin nuværende Plads (Løngangsstræde 21) efter Køb og Ombygning (Arkt. Ingemann) af „Haderslev Læreres Skole“; yderligere Ombygning (efter Tegn. af Arkt. V. og B. Ingemann) er foretaget i 1904 efter Køb af Naboejendommene 15-19, og Bygningskomplekset er nu et firefløjet Anlæg, hvor Arbejdshjemmet har til Huse i Bagbygningen og det nedenfor nævnte Asyl i den ene Sidebygning, medens Forhuset og den anden Sidebygning er bortlejet. Hjemmet optager døvstumme Piger til Uddannelse, navnlig i Vask og Strykning, og beskæftiger c. 40 Arbejdersker og Elever, der alle bor paa Anstalten. Det til Arbejdshjemmet knyttede **Prinsesse Marias Asyl for døvstumme Kvinder** er indv. $28\frac{1}{11}$ 1904 og optager uarbejdsdygtige, navnlig blinde døvstumme Kvinder; det kan rumme 20 Alumner; der er flere Fripladser. Stiftelserne, der faar Understøttelse af Stat, Kongehuset og flere Legater, ejes af ovennævnte Forening og staar under Dronningens Protektorat; et Medlem af Foreningens Bestyrelse fungerer som adm. Direktør; den dagl. Ledelse bestrides af en lønnet Forstanderinde. (Litt.: Johs. Jørgensen, Arbejdshjemmet for døvstumme Piger 1869-1919).

Bagermestrens Svendestiftelse, Stengade 52, er opr. i 1872 af Bagerlavet til Fribolig for gamle trængende Bagervende. Ejendommen (Kælder og 5 Stokv.) er vurd. til 145,000 Kr.; andre Aktiver 124,000 Kr.; Gæld 16,823 Kr. Den bestyres af Lavets Bestyrelse.

Barber- og Friserlavets Stiftelse, Schaksg. 8-10, er opr. $15\frac{1}{12}$ 1894 af Barber- og Friserforeningen (stift. $25\frac{1}{2}$ 1861) til Fribolig eller Understøttelse for gl. trængende Medl.

og disses Enker. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 28 Lejligheder og er vurd. til 175,000 Kr.; Gæld 32,000 Kr. Egen Bestyrelse.

Berners Stiftelse, Ribeg. 10, er opr. i Henh. til Frkvr. Caroline Olivia, Caroline Frederikke og Nicoline Mathilde Berners Testamente af $^{19}/_5$ 1870 (Fundats af $^{3}/_8$ 1906) til Minde om deres Broder, Juveler og Guldsmed Jens Nicolai B. († 1868). Bygningen (Arkt. Gotfred Tvede) er opf. i 4 Stokv. for 85,000 Kr. (Grunden kostede 25,000 Kr.) og rummer 16 2-Vær. Lejligheder, hvoraf f. T. 12 Friboliger for trængende Guld- eller Sølvsmede (Mestre og Svende) eller deres Enker. Andre Aktiver 57,119 Kr. Stiftelsen bestyres af Kbh.s Guldsmedelav.

Hjemmet for arbejdsdygtige blinde Kvinder, Mariendalsvej 30, er opr. ved Samvirken af de forskellige Foreninger til blindes Vel og indviet $^{10}/_{12}$ 1900 (Grundst. nedl. $^{28}/_4$). Hjemmet, beregnet paa 30 Pladser, i Kælder og 3 Stokv. (Arkt. W. Leerbeck), er vurd. til 100,000 Kr. Egen Bestyrelse.

Bogbinder-Hjælpeforeningens Stiftelse, Elmeg. 24-26, er opr. i 1864. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 28 Lejligheder, hvoraf 10 Friboliger for gamle, trængende Bogbindere og deres Enker, og er vurd. til 140,000 Kr.; Gæld 61,962 Kr., Formue 94,414 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Brandfolkenes Stiftelse, Eriksg. 12-14, er grl. af „Brandvæsenets Byggeforening“ i 1868. Bygningen, opf. 1886-87 (Kælder og 5 Stokv.), har 24 Lejligheder, hvoraf 3 Friboliger for gl. afskedigede Brandfolk (andre faar Understøttelse); Vurderingssum 75,000 Kr., Gæld 15,352 Kr. Stiftelsen bestyres af den i 1901 ved Sammenslutning af 3 tidligere bestaaende Foreninger dannede *Brandfolkenes Stiftelsesforening*.

Brændeovnsbrænderlavets Stiftelse, N.-Farimagsg. 29, er opr. i 1879. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 20 Lejligheder og er vurd. til 210,000 Kr.; andre Aktiver 5000 Kr.; Gæld 70,400 Kr. Stiftelsen bestyres af Lavets Bestyrelse.

Foreningen Søværnets Alderdomsbolig, Rosenvængels Allé 21 og Fakse Tværg. 2-6 (begge i 5 Stokv.), er opf. 1878, 1883, 1888 og 1896 af *Foreningen af 8. April 1873*, stiftet af Kontreadmiral C. W. Schønheyder († 1897). Ejendommene har tils. 72 Lejligheder for gl. Medlemmer og deres Enker, og er vurd. til hhv. 240,000 og 120,000 Kr.; andre Aktiver 15,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Frederiksberg Arbejderhjem. Foreningen Frdbg. Arbejderhjem, stift. 1873, yder Fribolig eller Bolig til billig Leje til Personer af Arbejderklassen eller dermed ligestillede (fortrinsvis Foreningens Medlemmer). Foreningen ejer Ejendommene Howitzvej 20-24 og Langelandsvej 8-18, vurd. til hhv. 206,000 og 360,000 Kr.

Frdb. Borgerforenings Alderdomshjem, Taarnborgvej 14-16, er indviet $^{10}/_{10}$ 1902 af den $^{17}/_1$ 1882 stift. Forening til Fribolig for Medlemmer eller deres Enker. Bygningen (Arkt. L. Andersen), af røde Sten, i Kælder og 5 Stokv., har 20 Lejligheder, hvoraf f. T. 7 Friboliger. Vurderingssum 190,000 Kr.; Gæld c. 53,000 Kr. (se „Archit.“ $^{27}/_{12}$ 1901).

Fribolig for Lægeenker, stift. 1893, omfatter Ejendommene Abildgaardsg. 7-9, Wiedeweltsg. 54 samt Jens Juelsg. 8 og 32 med ialt 10 Friboliger. Ejendommene er vurd. til ialt 61,000 Kr.; andre Aktiver 52,873 Kr.; Gæld 17,447 Kr. Bestyres af 3 Læger, valgt af de forskellige Lægeforeninger.

Københavns Garverlavs Stiftelse, tidl. beliggende i Løngangsstræde, blev i 1914 flyttet til en af Garverlavet dertil opført Bygning, Solsortvej 77. Bygningen (Kælder og 3 Stokv.) har 5 Lejligheder, hvoraf 3 Friboliger og 1 Bolig til moderat Leje. Vurderingssum 50,000 Kr.; andre Aktiver, derunder Legater, 32,800 Kr. Stiftelsen bestyres af Oldermanden for Kbh.s Garverlav samt dette Lavs 2 Bisiddere.

Garversvendeforeningens Stiftelse, Prinsesse Charlottteg. 53, 55 og 57, er opr. af Kbh.s Garverlavs Svendelade i 1852. Dens første Bygning (opf. 1852) laa i Skt. Hansg.; den nuvær. Bygn., i 4 Stokv., er opf. 1884 og har 27 Lejligheder, hvoraf f. T. 6 Friboliger for gamle og værdige trængende Garversvende og disses Enker. Vurderingssum 110,000 Kr.; Gæld 42,000 Kr. Stiftelsen bestyres af en af Svendene valgt Bestyrelse paa 5 Medl.

Glas- og Porcelænshandlerforeningens Stiftelse, Ribeg. 11-13, er opf. 1905-06 (Grundstenen nedl. $^{10}/_{11}$ 1905; Arkt. Nikolaj Hansen) af Formand for Kbh.s Glas- og Porcelænshandlerforening S. G. Kjersgaard til Fribolig for Medlemmer og deres Enker; den rummer 20 Lejligheder og er vurd. til 109,000 Kr.; Formue c. 100,000 Kr. Bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Grovsmedeforeningens Alderdomshjem, Ryesg. 70, er opr. 1882 af Grovsmedeforeningens (stift. 1873) Byggefond til Fribolig for trængende gamle, arbejdsdygtige Medlemmer af Foreningen og disses Enker. Bygningen (4 Stokv.), der er vurd. til

200,000 Kr., har 45 Lejligheder, hvoraf f. T. 4 Friboliger (19 gamle Medlemmer faar Huslejhjælp). Foreningen ejer et Legat paa 25,000 Kr., hvoraf Renten udbetales til 10 trængende Medlemmer; andre Aktiver 7000 Kr. — Alderdomshjemmet bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Guldmedelavets Byggeforenings Stiftelse, Læssøsg. 13, opr. 1887 af den $\frac{4}{12}$ 1871 stiftede Forening, med 19 Lejligheder, hvoraf f. T. 15 Friboliger for Interesenter i Guldmedelavet og for Fagets Svende samt for Enker efter saadanne. Ejendommen (5 Stokv.) er vurd. til 85,000 Kr.; andre Aktiver 91,000 Kr. Den bestyres af Foreningens Bestyrelse. En ny Stiftelse (Arktr. Bendixen og Klein) agtes 1929 opført ved Kirketorvet i Gentofte.

Handskemagerforeningens Stiftelse, H. C. Ørstedesvej 60-62, er opf. i 1880 (Baghuset 1894) af Foreningen. Bygningen (Kælder og 3 Stokv.) har 32 Lejligheder, hvoraf f. T. 3 Friboliger, og er vurd. til 120,000 Kr.; andre Aktiver 30,600 Kr., Gæld 21,200 Kr. Den bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Arbejderhjemmet „Fredenshus“.

Den gensidige kvindelige Hjælpeforenings Stiftelse er opr. af nævnte Hjælpeforening (stift. $\frac{17}{11}$ 1867 af Overlæge, Etatsrd. L. J. Brandes) og omfatter 2 Ejendomme, Gyldenløvesg. 12 (Forhus med Side- og Bagfløj), opf. 1882 (Arkt. C. Abrahams), vurd. til 180,000 Kr., og Korsg. 18-20 (vurd. til 100,000 Kr.), med ialt 100 Boliger, hvoraf 15 Friboliger, medens Resten lejes ud til modereret Husleje. Desuden ejer Foreningens Rekreatiohshjemmet „Solhuset“ i Nærum (10 Pladser). Stiftelserne bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Hvilehjem for Lærerinder, Virginiavej 12, er opf. 1878 af den $\frac{19}{6}$ 1867 stift. *For sørgelsesforening for Lærerinder* med det Formaal at skaffe ældre, over 50 Aar gamle Lærerinder Fribolig eller Bolig til billig Leje; Medlemmerne har Fortrin. Hjemmet (i 3 Stokv.; Arkt. C. J. S. Abrahams) har f. T. 5 Friboliger og 11 Boliger til billig Leje. Ejendommens Assurancesum er 137,600 Kr. Den bestyres af en paa Foreningens Generalforsamling valgt Bestyrelse.

Høkerforeningens Stiftelse, Hj. af Classensg. (44) og Lipkesg. (6-16), er stift. 1848; Bygn., opf. 1892, i Kælder og 5 Stokv., har 60 Lejligheder til Friboliger og er vurd. til 520,000 Kr. Foreningen, hvis Formue er c. 800,000 Kr., bortgiver aarlig (incl. Friboligerne) c. 35,000 Kr. i Understøttelser. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Hørkræmmerforeningens Stiftelse, Kapelvej 9 (Kælder og 5 Stokv.), opr. i 1884 af *Hørkræmmerforeningen af* $\frac{13}{6}$ 1881, er bestemt til senere at give Fribolig til Foreningens Medlemmer (f. T. er der ingen Fribolig). Vurderingssum 120,000 Kr.; Gæld 37,000 Kr. Bestyres af Foreningen.

Journalisternes Hus, Dronn. Olgas Vej 57, er opf. af den $\frac{2}{3}$ 1880 stift. *Journalistforening* og indviet $\frac{28}{3}$ 1902 til Alderdomsbolig for trængende Journalister og deres efterladte. Bygningen, i Kælder og 3 Stokværk (Arkt. E. Schiødt og Ditlefsen), har 12 Lejligheder, hvoraf f. T. 2 Friboliger, og er vurderet til 82,000 Kr. I Gaarden et Springvand med Granitkumme og Broncefigur, i Haven en Bronceafstøbning af „Lex“, af W. Runeberg (fra Alexander II's Monument i Helsingfors). Stiftelsen bestyres af Foreningen.

De københavnske og frederiksborgske Kommunalærerinders Byggeforenings Legat (oprindeligt et Aktieselskab, stift. 1898 af Kommunalærerinder for at skaffe disse billige Lejligheder, 1923 omdannet til et Legat under Undervisningsministeriets Tilsyn) ejer Ejendommen Mariendalsvej 34, vurd. til 200,000 Kr. og bestaaende af 2 Bygninger (opf. 1900, Arkt. Haunstrup) med 41 Lejligheder (1, 2 og 3 Værelser), hovedsagelig udlejede til Kommunalærerinder (endnu ingen Friboliger). Bygningen har en Bestyrelse paa 5 Medl. (Se „Archit.“ $\frac{16}{2}$ 1909).

Kommunalærernes og Kommunalærerindernes Stiftelse, Blegdamsvej 106, opf. 1889 af den 1873 stift. *Forening af Lærere og Lærerinder ved Kbh.s Kommuneskoler*. Bygningen (Kælder og 4 Stokv.; Arkt. Prof. Holm) indeholder 23 Lejligheder, hvoraf f. T. 10 er Friboliger for Medlemmers Enker, og er vurd. til 130,000 Kr. Foreningen ejer desuden Ejendommen i Sønderborgg. 4 og 6, vurd. til 180,000 Kr. Foreningens samlede Formue (indestaaende i Ejendommene og paa Sparekassebog) udgjorde $\frac{1}{1}$ 1928 171,890 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Kronprins Frederiks og Kronprinsesse Louises Stiftelse, Sortedamsdossering 59, er oprettet af danske Frimurere (Fundats af $\frac{2}{3}$ 1898, Stiftelsen indviet $\frac{30}{3}$ 1900) til Fribolig for værdige trængende Mænd og Kvinder af de Samfundsklasser, hvortil de bidragende Medlemmer af Frimurerordenen sædvanligvis henhører; Frimurere og Frimurerenker har Fortrin. Ejendommen har 100 Lejligheder, hvoraf 98 Friboliger, Resten Portnerbolig og Kontor. Den store Bygning er opf. af røde Mursten og Ølandssten (Arkt. L. Knudsen; se „Archit.“ $\frac{15}{4}$ 1900) og bestaar af en Midtfløj med Frontespice og to fremspringende Sidefløje, indesluttende et mod Dosseringen aabent Haveanlæg med Springvand og, ud til Dosseringen, Stenportal. Ejendommen er vurd. til 830,000 Kr. Den staar under Kongens Protektorat og har en Bestyrelse paa 7 Medl. — Paa Stiftelsen afsløredes $\frac{2}{6}$ 1913 to Buste af Fr. VIII og Enkedronning Louise (af Billedh. Hassel).

Kontorbudeforeningens Stiftelse, Korsg. 17, er opr. $\frac{1}{11}$ 1875 til Fribolig eller Understøttelse for gl. Medl. og deres Enker. Bygningen (5 Stokv.) har 24 Lejligheder (f. T. ingen Friboliger) og er vurd. til 85,000 Kr. (Foreningens saml. Formue, incl. Ejendommen, der er bogført til 66,500 Kr., udgjorde $\frac{21}{12}$ 1927 104,213 Kr.). Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Kunstnerhjemmet, Gotersg 143, er opf. af „Foreningen for Erhvervelsen af Kunstnerboliger“ (stift. $\frac{28}{1}$ 1873) paa Initiativ af daværende Direktør for Kunstakademiet, Arkt. F. Meldahl. Bygningen (Arkt. Henrik Hagemann), der toges i Brug 1878, er opf. i 5 Stokv. af røde Mursten og indeholder 19 Lejligheder og Atelierer for ældre Kunstnere og disses Enker samt for ubemidlede, talentfulde, yngre Kunstnere, ligesom der ogsaa ydes Huslejhjælp til saadanne. Vurderingssum 250,000 Kr.; desuden ejer Foreningen en Kapital paa 65,000 Kr. og forskellige mindre Legater. Hjemmet bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Lægeforeningens Boliger, Østerbrogade 57 og Strandvej 2 og 4, er opf. for at formidske den Overfyldning af Mennesker, som fandt Sted i de daarligere Kvarterer af Byen, og forskaffe de ubemidlede Klasser sunde og billige Boliger. Foretagendet paa-begyndtes med en Kapital paa 94 243 Kr., som var tilovers fra den Sum, som under Koleraepidemien 1853 var stillet til Lægeforeningens og Centralkomiteens Disposition. De første 19 Huse opførtes 1854-71 paa en af Kommunen skænket Grund, over 1,5 ha, ved Østerbrogade paa Østerfælled; 1878-79 opførtes nye 11 Huse paa et ligeledes af Kommunen skænket Areal, c. 1,7 ha, ved Østre Gasværk paa Strandvejen. Ialt er der nu 715 Lejligheder med c. 1650 Beboere; der uddeles aarl. c. 800 Kr. til nogle af de ældste Beboere. Boligerne ejes af „Foreningen til Opførelse af sunde og billige Boliger for den ubemidlede Klasse“. Iflg. Fundatsen af $\frac{16}{11}$ 1857 bestaar Bestyrelsen af mindst 5 Medl., hvoraf i det mindste 1 skal være en Læge. Bestyrelsen er ulønnet og supplerer sig selv. Til Boligerne hører Kronprinsesse Louises Asyl (se p. 564), Østerbros Brusebadstue og en Mødestal i Øster Allé.

Lærlinge-Plejehjemmene, Nørre-Søg. 11 og Rantzausg. 60, er opf. henholdsvis 1881-82 og 1903-4 af „Foreningen til Lærlingenes Uddannelse i Haandværk og Industri for hele Landet“ (stift. $\frac{17}{11}$ 1874) med det Formaal at yde trængende og værdige Haand-

værkslærlinge (især forældrelose) et Hjem i deres Læretid. Der ydes Lærlinge Ophold og fuld Forplejning samt Vask og Reparation af Undertøj for f. T. 10 Kr. ugl., Magistrats- og Værgeraadsdrengene dog 13 Kr. ugl. Hvert af Hjemmene har 107 Pladser. Bygningen i N.-Søg. (Arkt. G. E. W. Møller), i Kælder og 3 Stokv. med et højere Midtparti, toges i Brug ¹⁷/₁₁ 1882 og er vurd. til 280,000 Kr. (heri Grunden 55,000 Kr.). Bygningen i Rantzausg. (Arktr. P. Neerskov og E. C. J. Nielsen), taget i Brug ⁶/₁₁ 1904, er opf. af røde Sten og bestaar af en Hovedbygning, i Kælder og 3 Stokv., og en Tværbygning; den er vurderet til 350,000 Kr. (deraf Grunden 119,000 Kr.). Hvert af Hjemmene administreres af 4 Medlemmer, valgt af Bestyrelsen for Foreningen til Lærlinges Uddannelse. (Se „Foreningen til Lærlinges Uddannelse 1874-1924“, Kbh. 1924).

Malernes Understøttelsesfond, stift. 1854, har i 1874 erhvervet Ejendommen Slotsg. 36 til Friboliger for gamle trængende Medlemmer, saavel Mestre som Svende eller deres Enker. Bygningen (5 Stokv.) har 30 Lejligheder, hvoraf f. T. 20 Friboliger og 10 Leje-

Kronprins Frederiks og Kronprinsesse Louises Stiftelse.

boliger, og er vurd. til 144,000 Kr. I 1925 erhvervedes for 240,000 Kr. Ejend. Vølundsg. 1, 3 og 5 samt Nannasg. 14 med 40 2-Vær. Lejligheder, som med Tiden skal anvendes til Friboliger. Legatkapital 180,000, Gæld 72,190 Kr. Egen Bestyrelse. (Litt.: „Malernes Understøttelsesf. i de forløbne 50 Aar“, Kbh. 1904).

Manufakturhandlerforeningens Stiftelse, Bragesg. 26 og Nannasg. 22 (den tidl. Bygn. laa i Ryseg.), er opf. 1909-10 (Arktr. V. og B. Ingemann) af Foreningen (stift. ⁹/₂ 1862) og har 59 Lejligheder, hvoraf 57 Friboliger; Ejdsk. 350,000 Kr., Gæld 130,000 Kr. Den bestyres af Foreningens Bestyrelse. Foreningen ejer desuden en Foreningsbygning, V.-Boulevard 25 (Ejds. 280,000 Kr.), og en Legatkapital paa c. 1,500,000 Kr. (Se „Medd. fra Manufakturhandlerforeningen“, Kbh. 1887. — „Archit.“ ⁹/₂ 1912).

Marskandiserforeningens Stiftelse, Ryseg. 73, er opr. i 1888 af den ¹⁰/₂ 1881 stift. Forening. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 23 Lejligheder (ingen Friboliger) og er vurd. til 100,000 Kr. (Foreningens samlede Formue udgør 109,763 Kr.). Bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Murerstiftelsen, Mureg. 12-14 og Smedeg. 10, er opr. ²/₉ 1852 af Murersvendeskabet, fra 1881 kaldet Murersvendeforeningen. Ejendommen, af hvilken en Del (Mureg. 12) er opf. 1905 (Arkt. Alfr. Thomsen), det øvrige 1859-60 og 1891, har 102 Lejligheder (incl. Kontorer og Butikker), hvoraf 42 Friboliger for Foreningens gamle, trængende Medlemmer og deres Enker, og er vurd. til 362,000 Kr.; andre Aktiver 94,284 Kr., hvortil kommer to Legater paa henh. 15,000 Kr., der indestaar som 2. Prioritet i Ejendommen, og 17,325 Kr., samt et Legat paa 10,000 Kr., som Stiftelsen endnu ikke raader over; Gæld 130,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse. (Se

„Til Minde om Murerstiftelsen“, Kbh. 1902. — Om den nye Bygning, se „Archit.“ ^{28/4} 1906).

Møbelhandlerforeningens Stiftelse, Hj. af N.-Farimagsg. (51) og Vendersg. (19), er grundlagt i 1877 af den ^{12/2} 1867 stift. Forening. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 24 Lejligheder, hvoraf f. T. 10 Friboliger, og er vurd. til 160,000 Kr.; andre Aktiver, derunder Legater, 54,000 Kr. Den bestyres af Foreningens Formand, Næstformand og 5 Medlemmer.

Nørrebro Handelsforenings Stiftelse, Prinsesse Charlottteg. 37 og 39, er opr. ^{12/12} 1924 (Fund. af ^{27/12} 1926, konfirm. ^{11/1} 1927) af nævnte Forening (stift. ^{18/11} 1891) og sammes Understøttelsesfond (stift. ^{27/2} 1912). Bygningen, opf. 1899, indeholder 17 2-Vær. Lejligheder, der med Tiden skal afgive Friboliger for Foreningens gamle og trængende Medlemmer eller deres Enker (endnu findes ingen Friboliger); den er vurd. til 110,000 Kr.; Formue c. 28,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Odd-Fellow Ordenen har i København flg. 4 Stiftelser: *Progres Logens Enke- og Alderdomshjem*, Ægirsg. 66-68 og Vølundsg. 17-19, opr. ^{3/3} 1902. Ejendommen (Kælder og 5 Stokv.) har 40 Lejligheder, hvoraf f. T. 11 Friboliger og 3 Lejligheder til modereret Leje. Vurderingssum 230,000 Kr.; Gæld 159,000 Kr. *Eureka Logens Enke- og Alderdomshjem*, Godsbaneg. 9-15, opr. ^{1/9} 1903; Ejendommen (Kælder og 5 Stokv.) har 40 Lejligheder, hvoraf f. T. 2 Friboliger. Vurderingssum 240,000 Kr.; Gæld 110,000 Kr. *Chr. IV Logens Enke- og Alderdomshjem*, Amagerbrog. 135, Jacob Holmsg. 2-4, Reberbaneg. 12-16 og Oliegrensg. 3, opr. 1894, bygget 1895 og 1900. Ejendommen (Kælder og 5 Stokv.) har 3 Butikker og 62 Lejligheder, hvoraf 2 Friboliger. Vurderingssum 630,000 Kr.; Gæld 386,000 Kr. Ejendomsverskuddet anvendes i filantropisk Øjemed. *Enke- og Alderdomshjemmet „Odd Fellow Hvile“*, Hobrog. 5-15, Grundst. nedlagt ^{15/9} 1901, indviet ^{28/10} 1902 (70 m lang Façade, røde Sten; Arkt. I. C. Berg; over Bygningen en Gruppe af Billedhugger H. C. Petersen), opr. af den i 1884 stift. Forening „Odd Fellow Hvile“; Ejendommen (5 Stokv.) har 59 Lejligheder, hvoraf f. T. 36 Friboliger. Vurderingssum 431,000 Kr.; Gæld 198,000 Kr.

Opfostringshusforeningens Stiftelse, Hj. af Dronn. Olgas Vej og Nordre-Fasanvej, opf. 1896-97 (Grundst. nedl. ^{20/6} 1896, indviet Marts 1897), er opr. af *Opfostringshusforeningen*, der i 1872 er stiftet af fhv. Elever fra det kgl. Opfostringshus. Bygningen, af røde Sten i 4 Stokv. (Arkt. Leerbeck), har 24 Lejligheder, hvoraf 6 Friboliger, for ældre trængende Medlemmer og deres Enker, og er bogført for 109,698 Kr., Gæld 80,000 Kr. Paa Façaden 2 Buster af Fr. V og Chr. IX. — I 1909-10 er opført yderligere en Bygning, Nordre-Fasanvej 126-128, af røde Sten i 5 Stokv. (Arkt. Vald. Dan), med 20 Lejligheder, hvoraf 3 Friboliger; den er bogført for 85,517 Kr., Gæld 52,060 Kr. — Andre Aktiver 95,661 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningen. Paa Gaardspladsen er ^{31/8} 1899 afsløret en Mindesten for Foreningens Velgørere. (Se Jens Fuglede, *Opfostringshusforeningen* gennem 50 Aar, Kbh. 1922).}

Opvarter- og Tjenerforeningens Stiftelse, Rantzausg. 6, er opf. 1871 af Foreningen (stift. ^{16/8} 1866) til Friboliger for gl. værdige Medlemmer og deres Enker. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 23 Lejligheder og er vurd. til 120,000 Kr. Bestyres af Foreningen.

Oxholms Minde, Upsalag. 3-5, er opr. af *Hoffunktionærernes Laane- samt Husleje- og Byggeforening* af ^{11/1} 1886 ved Ekspeditionssekretær i Hofmarskallatet K. W. Holm (Navnet er taget efter Overkmhr. V. T. Oxholm, † 1876, af hvem der paa Façaden er en Buste), til Fribolig eller Bolig til billig Leje for Medlemmer af Foreningen. Den 1892 opførte Bygning, i Kælder og 5 Stokv. (Arkt. E. Blichfeldt), har 20 Lejligheder, alle til modereret Leje. Vurderingssum 115,000 Kr.; Gæld 45,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Postbudenes Byggeforening, stift. ^{9/6} 1872, har 5 Ejendomme; Vendersg. 17-19, Brorsonsg. 10, Peter Fabersg. 16-22, Carl Johansg. 7-13 og Langelandsvej 5-11. Foreningen giver Huslejehjælp eller Fribolig. Ejendommene er vurd. til henholdsvis 125,000, 112,000, 220,000, 400,000 og 290,000 Kr.; andre Aktiver 62,718 Kr., Legatmidler 30,000 Kr., Gæld 407,200 Kr. De bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Post- og Telegrafembedsmændenes Stiftelse, Mariendalsvej 38-40, er opf. af *Foreningen for Post- og Telegrafvæsenets Embeds- og Bestillingsmænd* af ^{22/2} 1872, taget i Brug ^{1/10} 1892. Bygningen, der bestaar af en Forbygning i Kælder og 4 Stokv. og en villalign. 2 Stokv. høj Bagbygn. (Arkt. Th. Bindsøll; se „Archit.“ 1902), har 20 Lejligheder, hvoraf 4 Friboliger, og er vurd. til 110,000 Kr.; Gæld 50,000 Kr. Den bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Kbh.s Postbudes Alderdomshjem, Hj. af Nordre-Fasanvej (130) og Mariendalsvej, er opf. af den $\frac{11}{3}$ 1896 stift. Forening og indviet $\frac{10}{6}$ 1900. Bygningen, i Kælder og 5 Stokv. (Arkt. H. Hagemann), har 49 Lejligheder (endnu ingen Friboliger) og er vurd. til 295,000 Kr.; Gæld 151,000 Kr. Hjemmet bestyres af Foreningens Bestyrelse. I 1919 købte Foreningen Ejendommen Blegdamsvej 8 og Læssøesg. 19-25 for 420,000 Kr.; Gæld 316,576 Kr. I Obligationer m. m. ejede Foreningen ($\frac{28}{2}$ 1928) 39,336 Kr. (Se „Optegnelser om Kbh.s Postbudes Alderdomshj. 1896-1921“, Kbh. 1921).

Sabbatshvile, Griffenfeldtsg. 9-11, er stift. $\frac{5}{2}$ 1885 og opf. 1889 af Kristl. Forening for Mænd og Kvinder i Kbh. til Alderdomshjem for Medl. af Foreningen. Bygningen (Arkt. C. L. Thuren) er udvidet i 1902 med Ejendommen Nr. 9 og bestaar af et Forhus af røde Sten (Kælder og 5 Stokv.) samt et Baghus; i Bygningen findes en stor Andagtssal. Der er 90 Lejligheder, hvoraf f. T. 47 Friboliger og 12 Boliger for modereret Leje. Ejendommen er vurd. til 341,000 Kr.; andre Aktiver 27,807 Kr., Legatkapital 37,773 Kr., Gæld 121,880 Kr. Egen Bestyrelse.

Sadelmager- og Tapetsererlavets Stiftelse, Nordre-Fasanvej 189-191, er opr. 1878. Den nuv. Bygning (den første laa i Meinungsg.), opf. 1902, Kælder og 5 Stokv., har 20 Lejligheder, hvoraf f. T. 9 Friboliger, og er vurd. til 120,000 Kr., Legatkapital 11,300 Kr., Gæld 87,600 Kr. Bestyres af Lavet.

Sadelmager- og Tapetserersvendeforeningens Stiftelse, Meinungsg. 16, er opr. i 1874. Bygningen (5 Stokv.), opf. 1874 for 50,400 Kr., har 17 Lejligheder, hvoraf 6 Friboliger for trængende Medlemmer og disses Enker (andre faar Huslejhjælp), og er vurd. til 75,000 Kr.; Gæld 5692 Kr. Fra $\frac{15}{3}$ 1928 er Stiftelsen overgaaet til Fagets Sygekasse, og der foretages en Ombygning (for c. 16,000 Kr.) af Stueetagen, som indrettes til Kontorlokaler for Skandinavisk Sadelmager- og Tapetsererforbund. Egen Bestyrelse.

Skipperforeningens Stiftelse. Foreningens tidl. Bygning, Istedg. 34-38 (opf. 1858-59), er solgt i 1928; en ny Bygn. (Arkt. Henning Hansen) med 30 Lejligheder (2 Vær.), alle Friboliger for gamle trængende Skippere og deres Enker, er opført paa Australievej og taget i Brug i Efteraaret 1928. Aktiver 521,370 Kr., Gæld 74,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse. — En Mindetavle fra den gl. Bygning over Foreningens Formand Cl. Børnsen (Portrætm., af Elna Steen) anbringes paa den nye Bygningens Façade.

Skomagerlavets Stiftelse, Nansensg. 40, er stiftet $\frac{9}{7}$ 1853 med en Ejendom i Roseng. og Klerkeg.; 1881 mageskiftedes den med den nuv. Bygning (Kælder og 5 Stokv.), der (foruden 3 Kælderbutikker) har 47 Lejligheder, hvoraf f. T. 26 Friboliger for trængende Mestre og deres Enker, og er bogført til 240,000 Kr.; andre Aktiver (incl. Legater og 10 Lejligheder i Haandværkerstiftelsen, Blegdamsvej 74) 143,615 Kr.; Gæld 84,165 Kr. (Lavet ejer desuden et Legatfond paa 95,700 Kr.). Den bestyres af Lavets Oldemand og 5 af dets Interessenter. (Se „Beretning om Skomagerlavets Stiftelses Virksomhed 1853-1928“, Kbh. 1928).

Skomagervendebroderskabets Stiftelse, Gasværksvej 25-27, er opf. $\frac{17}{8}$ 1858. Bygningen (3 Stokv.) har 3 Butikker, et Kontorlokale og 34 Lejligheder, hvoraf Lejeindtægten anvendes til Huslejhjælp for gamle, trængende Medlemmer. Assurancesum 142,000 Kr.; Legatkapital 3900 Kr., Gæld 20,000 Kr. Den bestyres af en af Interessenterne valgt Bestyrelse.

Skrædermestrenes Stiftelse, Victoriag. 18, er stiftet i 1858. Bygningen (5 Stokv.; Forhuset opf. 1858, Baghuset 1872) har 45 Lejligheder, hvoraf f. T. 25 Friboliger og 7 Boliger til modereret Leje for gl. trængende Mestre og deres Enker, og er vurd. til 125,000 Kr.; Legatformue 158,000 Kr. Den bestyres af et Interessentskab af Mestre.

Skrædersvendenes Stiftelse, Skt. Hansg. 7, er opr. af Skrædersvendenes Laane- og Pensionskasse, der senere overgik til Skrædernes Syge- og Begravelseskasse, og taget i Brug $\frac{24}{4}$ 1862. Ejendommen (Kælder og 4 Stokv.) har foruden 2 Kælderlejligheder med Butiklokaler 38 1-Vær. Lejligheder, alle Friboliger for trængende Skrædersvende (eller deres Enker), som er fyldt 60 Aar og som er Medl. af Begravelseskassen. Vurderingssum 158,500 Kr.; Legatkapital 78,500 Kr. Stiftelsen bestyres af et Repræsentantskab, valgt af Skrædernes Begravelseskasse.

Skuespillerforeningens Alderdomshjem, Bispebjerg (bag Grundtvigs Kirken), er opr. af Skuespillerforeningen (stift. $\frac{10}{8}$ 1879). Bygningen (Arkt. F. C. Harboe), hvortil hører Opholdsgaard og Rosenhave, er opf. af røde, haandstrøgne Sten, i 2 Stokv. med Kviste og Fløje (Grundstenen nedl. $\frac{8}{10}$ 1926, taget i Brug $\frac{1}{7}$ 1927, indviet $\frac{8}{10}$ s. A.), og indeholder 18 Lejligheder, hvoraf f. T. 5 Friboliger for gamle, trængende Medlemmer. Ud-

gifterne ved Opførelsen udgjorde 211,000 Kr., hvoraf 125,000 Kr. var indsamlet ved Lotterier, Gaver etc. paa Initiativ af Foreningens tidl. Formand, Skuespiller Johannes Ring. Fra $\frac{1}{4}$ 1928 tilfalder Halvdelen af Bevillingsafgiften fra Biografteatret „Colosseum“ Alderdomshjemmet, dels til dets Afprioritering, saaledes at alle Lejlighederne efterhaanden kan blive Friboliger, dels til Oprettelsen af et Fond, hvis Renter skal komme gamle, ubemlede Scenekunstnere til Gode. Hjemmet bestyres af Skuespillerforeningen, hvis samlede Formue 1928 var 433,350 Kr.

Slagterlavets Stiftelse, Godthaabsvej 70, er opr. 1886 af Lavet til trængende Slagtermestre og deres Enker. Bygningen (Kælder og 4 Stokv.) har 32 Lejligheder, hvoraf f. T. 14 Friboliger, og er vurd. til 200,000 Kr.; andre Aktiver 35,700 Kr., Gæld 60,440 Kr. Den bestyres af Lavet.

Slagtersvendeforeningens Stiftelse, Frederiksvej 26 og 28, er opr. 1919 af Foreningen med det Formaal at yde Fribolig til gamle trængende Medlemmer eller deres Enker. Ejendommen (5 Stokv.), opf. 1902 (erhvervet af Foreningen 1919), har 20 Lejligheder, hvoraf f. T. 1 Fribolig, og er vurd. til 110,000 Kr.; andre Aktiver (incl. et Legat paa 5000 Kr.) 13,900 Kr.; Gæld 67,226 Kr. Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse i Forbindelse med et Repræsentantskab paa 4 Medl.

Københavns Smedelavs Stiftelse, Meinungsg. 17, er opr. $\frac{20}{5}$ 1884 ved frivillige Bidrag fra Foreningens Medlemmer til Bolig for mindst 60 Aar gl. Medlemmer og 50 Aar gl. Enker efter Medlemmer. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 20 Lejligheder, hvoraf f. T. 9 Friboliger. Ejendommen er bogført for 62,542 Kr.; Gæld 17,000 Kr., Formue 55,825 Kr. Den bestyres af Lavets Bestyrelse.

Snedkerlavets Friboliger, Grønneg. 41, er opr. i 1861. Bygningen, der er en Del (Sidehuset) af Lavets Ejendom, har 8 Friboliger; desuden er i 1906 indrettet 2 Friboliger i Ejendommens Forhus. Bygningens Værdi er c. 20,000 Kr.; andre Aktiver 27,700 Kr. Styres af Lavets Bestyrelse.

Snedkersvendenes Stiftelse, Gl.-Kongevej 35-37 samt Odenseg. 19-21 og Fakseg. 12-20, er opr. i 1857 af det gamle Snedkerlav (senere „De forenede Snedkere af 1862“). Ejendommene Gl.-Kongev. 35 (Forhus opf. 1871, Baghus 1889-90) og 37 (Forhus opf. 1857, Baghus 1881-82), begge i 4 Stokv., har tilsammen 3 Butikker og 109 Lejligheder (1, 2 og 3 Vær.), hvoraf 32 Friboliger, og er vurd. til henholdsvis 300,000 Kr. og 270,000 Kr. Ejendommen paa Østerbro, opf. 1926-27, har 78 Lejligheder (1, 2, 3 og 4 Vær), deraf 5 Friboliger (1 Vær.), og er vurd. til 895,000 Kr. Bestyres af Foreningens Bestyrelse. (Se „Beretning om Snedkersvendenes Stiftelse af 1857“, Kbh. 1907).

Sporvejsfunktionærernes Stiftelse, Nordre-Fasanvej 109 A og B, opr. af *Sporvejsfunktionærernes Forening af* $\frac{17}{11}$ 1890. Der findes f. T. en Fribolig. Ejendommen (4 Stokv.) er bogført for 67,000 Kr.; Gæld 32,753 Kr.

Statsebedsmændenes Enkebolig (Danske Statsebedsmænds Samraads Enkebolig), Amager Fælledvej, er opf. 1928 af Danske Statsebedsmænds Samraad (stift. $\frac{4}{2}$ 1919) i Samarbejde med Jægermester Albert v. Klein og Hustrus Legat „Dronning Louises Stiftelse for Enker efter eller Døtre af Embedsmænd“. Bygningen, der indviedes $\frac{18}{11}$ 1928, er opf. efter Tegn. af kgl. Bygningsinspektør Thorv. Jørgensen for c. 1,175,000 Kr. paa en af Staten skænket Grund (4800 m², Værdi c. 300,000 Kr.) og bestaar af 3 6-Etages Fløje, af hvilke Legatet raader over den sydlige, med ialt 120 Lejligheder (1, 2, 3 og 4 Vær.), hvoraf straks er uddelt 9 Friboliger og 20 til nedsat Leje; Resten er foreløbig udlejet væsentlig til Embedsmænd eller deres Enker og Døtre, idet de efterhaanden, naar Økonomien tillader det, inddrages til Friboliger m. v. Til Opførelsen har Statens Boligfond ydet et Laan paa 246,000 Kr. I Bygningens Gaard er projekteret et Haveanlæg (Havearkt. C. Th. Sørensen). Enkeboligen og Stiftelsen har en Bestyrelse paa enh. 5 og 3 Medl.

Stiftelsen for gamle Haandværksmestre og deres Enker i trange Kaar (*Haandværkerstiftelsen*), Blegdamsvej 74, er opr. $\frac{28}{1}$ 1835 (paa Initiativ af Oldermænd for Murerlavet, Th. Blom, og Naalemagermester Hjordt) ved Indskud fra de kbhvske Lav og ved Gaver og Legater til Fribolig for gamle, værdige og trængende Haandværksmestre, der er eller har været Medlemmer af de forskellige Lav i Kbh., samt Enker efter saadanne. Stiftelsen aabnedes $\frac{1}{3}$ 1837 i dens tidligere Bygning paa Hj. af Vestervoldg. og Ny-Kongensg. Den nuv. Bygning, taget i Brug Dec. 1902, er opf. af Granit og røde Mursten (Arkt. Emil Jørgensen) og bestaar af 4 Fløje i Kælder og 5 Stokv. og har 100 Lejligheder, hvoraf 52 Lavsboliger („Archit.“ $\frac{11}{4}$ 1902). Vurderingssum 430,000 Kr. (Grunden har kostet 117,000 Kr.); andre Aktiver c. 250,000 Kr. foruden flere Legater (bl. a. Stenhuggermester J. F. Schellers paa c. 290,000 Kr. og Hofleverandør J. P. Møllers paa

25,000 Kr.). Stiftelsen bestyres af 9 Oldermænd og Foreningsformænd fra de 32 Lav og Foreninger, som er interesserede i Stiftelsen.

Suhrs Friboliger, Valdemarsg. 5, 7 og 9, opr. af Etatsrd. O. B. Suhr († 1875) og Hustru Ida Marie Suhr, f. Becher († 1897), ved Testam. af ^{27/4} 1874 og traadt i Virksomhed i Okt. 1877, har 14 Friboliger for trængende Grosserere og Grosserer-Enker. Ejendommen, vurd. til 125,000 Kr., er opf. 1876-77 (Arkt. L. P. Fenger) og bestaar af 3 Bygninger (af gule Mursten, i Kælder og 2 Stokv.), der indeslutter et til Gaden aabent Haveanlæg, i hvis Midte en Merkurstatue af Zink (se „Architekten“ ^{18/8} 1905). Stiftelsen bestyres af Grosserer-Societetets Komité, der udreder Omkostningerne ved dens Drift.

Sygeplejerskernes Hus (Brandes Minde), Andreas Bjørnsg. 12-14, er opr. af *Sygeplejerskeforeningen* i 1901. Bygningen (5 Stokv.) har 19 Lejligheder, hvoraf f. T. 9 Friboliger, og er vurd. til 110,000 Kr.; Gæld 50,000 Kr. Bestyres af Alderdomskassen for Sygeplejersker.

Søetatens Enkebolig, Baadsmændsstræde 21-31, er opf. 1864-65 af *Foreningen for Tilvejebringelse af en Fribolig for Enker efter Mænd i Søetatens faste Tjeneste* (stift. ^{1/6} 1851). Bygningen (4 Stokv.) har en Butik med Beboelse og 58 Lejligheder, hvoraf f. T. 7 Friboliger (18 Enker faar hver en aarlig Huslejhjælp paa indtil 200 Kr.), og er vurd. til 203,000 Kr.; andre Aktiver c. 163,000 Kr., Gæld 50,000 Kr. Den bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Prinsesse Mariæ Hjem for gamle Sømænd og Sømænds Enker, Hj. af Wildersg. (68), Baadsmændsstræde (9) samt Overg. n. Vandet (53), tidl. kaldet „Sømandshjemmet“, er opr. i 1876 af *Sømandsforeningen af 1856* for at skaffe Søfolk og deres Enker billige og sunde Boliger. I Huset fandtes da 73 Lejligheder samt Sømandshotel med 27 Værelser. I 1911 blev Bygningen indviet som „Prinsesse Mariæ Hjem for gamle Sømænd og Sømænds Enker“, og samtidig oprettedes de første Friboliger i Hjemmet; i 1917 nedlagdes Hotellet og omdannedes til Friboliger; 1918-20 udvidedes Hjemmet med en Tilbygning med 24 moderne 2-Vær. Lejligheder, saaledes at Hjemmet nu ialt har 103 Friboliger, baade 1, 2 og 3-Vær. Lejligheder. Vurderingssum 700,000 Kr.; Aktiver 98,000 Kr.

Toldroersbetjentforeningens Alderdoms- og Enkebolig, Hj. af Aalborgg. (29) og Randersg. (11), er opr. ^{23/11} 1893. Ejendommen (6 Stokv.), der erhvervedes for 77,000 Kr., har 24 Lejligheder (endnu ingen Friboliger) og er vurd. til 140,000 Kr. Foreningens andre Aktiver (incl. en Legatkapital paa 46,368 Kr.) 57,762 Kr.; Gæld 53,690 Kr. Bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Trikotagehandlerforeningens Stiftelse, Frederiksvej 44-46, er opr. 1916 af Trikotagehandlerforeningen for Kbhvn. (stift. ^{23/1} 1896) og indviedes ^{23/1} 1916. Bygningen (5 Stokv.) er opf. 1902 og indeholder 20 Lejligheder (endnu ingen Friboliger) for trængende Medlemmer eller deres Enker og er vurd. til 105,000 Kr.; andre Aktiver (incl. en Legatkapital paa 35,869 Kr.) 135,942 Kr. Bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Typografernes Stiftelser, Lille-Istedg. 4, Victoriag. 23 og Boyesg. 3-11, er grundl. ^{22/8} 1857 af Typografernes forenede Hjælpekasser. Den første Bygning (5 Stokv.) er opf. 1870-71, den anden (5 Stokv.) købtes 1884. Bygningen i Boyesg., opf. 1902-3, indviet ^{11/10} 1903, efter Tegn. af Arkitekt Christen Larsen, danner et stort Komplex af røde Sten og bestaar af 3 sammenbyggede Fløje (5 Stokv. med Mansardetage), som omfatter en med Anlæg og Vandkumme prydet firkantet Gaard, der ud til Gaden er lukket ved et Jærngitter mellem murede Piller; paa den i Midten ornamenterede Hovedfløj staaer en Statue af Gutenberg (se „Architekten“ ^{19/12} 1903). Bygningerne har henhv. 20, 22 og 89 Lejligheder, hvoraf f. T. 30 er Friboliger for Foreningens Medlemmer, og er bogførte for 75,000, 80,000 og 625,000 Kr. Andre Aktiver, derunder Legater, c. 50,000 Kr. Stiftelserne bestyres af Foreningens Bestyrelse. (Se Oscar Johansen, Meddelelser om Typografernes Stiftelse 1857-1907, Kbh. 1907; R. Jacobsen, Optegnelser om Typografernes Stiftelser 1870-95, Kbh. 1895).

Tømmervendenes Stiftelser, Adelg. 27, Fakseg 8 og Vestergaardsvej 2-12 (i Brønshøj), er opr. af Foreningen af Hustømrere i Kbh. (tidl. Kbh.s Tømmervendelav) henhv. 1846, 1887 og 1921 til Fribolig for gl. Tømmervende og deres Enker. De to gl. Bygninger (henhv. i 4 Stokv., Kælder og 5 Stokv.) har ialt 57 Lejligheder, hvoraf 55 Friboliger, og er vurd. til 120,000 Kr. og 100,000 Kr. Den ny Bygning (3 Stokv.), der er opf. 1921 for 690,000 Kr., har 53 Lejligheder, som alle udlejes foreløbig, og er vurd. til 385,000 Kr. Andre Aktiver 55,200 Kr., Legater 31,709 Kr., Gæld (paa den ny Ejendom) 342,695 Kr. Stiftelserne bestyres af Foreningens Bestyrelse.

Urtekræmmerforeningens Stiftelse, Ægirsg. 55-65 med Sidefaçader til Baldersplads og Nannasg., er grundl. $20\frac{1}{2}$ 1834. Den første Bygning, Hindeg. 11, toges i Brug 1844; hertil kom 1866 en Bygning i Læssøesg. (18). Den nuv. store Bygning (Arktr. Martin Larsen og Mandrup-Poulsen) er indviet $20\frac{7}{7}$ 1902 og er opf. af røde Mursten paa Granitsokkel, i Kælder og 4 Stokv.; Hovedfaçaden er prydet med dekorative Gavle og halvrunde Trappetaarne; foran Façaden er der Granitpiller forbundne med Smedejærnsgitler; bagved ligger en 800 m² stor Have. Efter en Udvidelse i 1927-28 (Arktr. Mandrup-Poulsen sen. og jun.) har Bygningen 110 Lejligheder, hvoraf f. T. 45 Friboliger for Medlemmer af Foreningen; den er vurd. til 890,000 Kr. (excl. Grundværdi 156,400 Kr.); andre Aktiver 39,176 Kr., Gæld 312,000 Kr. (Urtekræmmerforeningens samlede Formue, incl. Legatmidler, udgjorde $1\frac{1}{1}$ 1928 697,453 Kr.). Stiftelsen bestyres af Foreningens Bestyrelse. (Se Carl Christensen, Urtekræmmerforeningens Stiftelse 1902-27, Kbh. 1927. — „Archit.“ $15\frac{9}{9}$ 1901).

Vajsenhusianernes Forening „Det gode Minde“s Stiftelse, Ahornsg. 7-9, er opr. af Foreningen (stift. $22\frac{1}{1}$ 1858) i 1886 til Fribolig for ældre trængende Vajsenhusianere. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 22 Lejligheder, hvoraf f. T. 16 Friboliger. Ejendommen er vurd. til 76,000 Kr.; andre Aktiver c. 124,500 Kr.; Gæld 33,500 Kr. Bestyres af Foreningens Bestyrelse. (Se Vajsenhusianernes Forening „Det gode Minde“ 50 Aar, Kbh. 1908).

Vesterled, Lindevangen 5, er opf. 1898-99 (Grundst. nedl. $28\frac{5}{5}$ 1898, indviet $22\frac{4}{4}$ 1899) af Foreningen til Værn for enligt stillede Kvinder (se p. 533) med 32 Lejligheder til meget lav Leje for ældre enligt stillede, ugifte Damer, fortrinnsvis Døtre af Jurister, Købmænd, Læger, Officerer, Præster og ligestillede. Bygningen (Arkt. Emil Jørgensen), i Kælder og 3 Stokv. (se „Architekten“ $1\frac{1}{1}$ 1899), er med Inventar vurderet til 130,000 Kroner.

Wilians Stiftelse, Griffenfeldtsg. 12-16, er opf. i 1869 — paa en af Agent J. F. Wilian († 1889) skænket Grund (Nr. 14-16) — af Medlemmer af Selskabet *Den bestandig borgerlige Forening* til Fribolig for Personer, der er eller har været Medlemmer af nævnte Forening; 1883 bekostede Wilian en Tilbygning (Nr. 12). Bygningen (3 Stokv.) har 21 Friboliger og er vurd. til 110,000 Kr.; andre Aktiver 26,692 Kr. Stiftelsen bestyres under Magistratens Tilsyn af Medlemmer af Selskabet.

Vognmandslavets Stiftelse, Fredericiag. 49, er opr. i 1865 af Lavet for trængende Lavsbødre og deres Enker. Bygningen (5 Stokv.) har f. T. 17 Friboliger og 3 Boliger til modereret Leje, og er vurd. til 165,000 Kr.; Legatkapital 27,857 Kr., Gæld 36,052 Kr. Den bestyres af Lavsbestyrelsen.

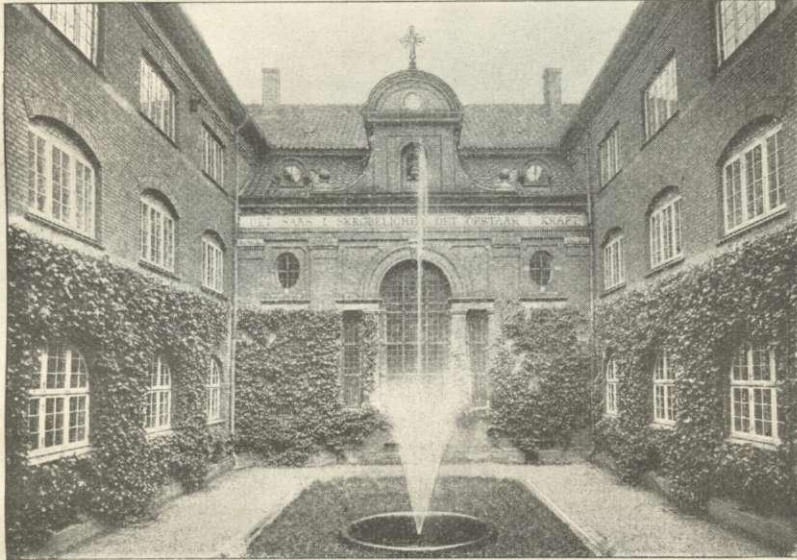
Øhandlernes Stiftelse, Elmeg. 6, er opr. af *Kbh.s Øhandlerforening af 1875* (stift. $10\frac{2}{2}$) for trængende Medlemmer og deres Enker og toges i Brug 1887. Bygningen (Kælder og 5 Stokv.) har 20 Lejligheder, hvoraf f. T. 13 Friboliger og 1 Bolig til modereret Leje, og er vurd. til 125,000 Kr.; andre Aktiver 95,626 Kr., Gæld 21,412 Kr. Foreningen har desuden et Legatfond paa 13,000 Kr.

II. Andre Stiftelser.

Abel Cathrines Stiftelse, Abel Cathrines Gade, er oprettet ved Testam. af $27\frac{12}{12}$ 1675 af Abel Cathrine Wolfsdatter (v. d. Wisch eller Mesing), Enke efter Proviantskriver Hans Hansen (Osten), med et af hende opført Hus (i 1 Stokv.) i Dronningens Tværgade til 6 Friboliger for fattige syge og sengeliggende Personer; til Stiftelsens lagde hun Gods i Fleskum og Hellum Herreder, c. 418 Td. Hrtk., hvilket solgtes 1722 for 20,000 Rd. C. Beboerne skulde desuden have 1 Rd. om Ugen og deres Tal efterhaanden forøges. Efter hendes Død $1\frac{1}{1}$ 1676 traadte Stiftelsen straks i Virksomhed med 12 Beboere. Bygningen udvidedes 1726 med en Sidelænge i Gaarden; og der oprettedes 6 nye Boliger; 1742 forhøjedes Bygningen ud til Gaden med en Etage, saa at der atter tilkom 6 Boliger; 1751 tilkøbtes en Grund, paa hvilken opførtes en lille Kirke og en tilstødende Længe med Svale. Naar undtages den allerførste Tid, har Beboerne udelukkende været Kvinder, hvis Tal i alt Fald fra 1770 var 24. Da Sukkerhuset i Helsingørgade brændte 1857, ødelagdes ogsaa Kirken, men blev genopbygget (indviet $2\frac{10}{10}$ 1859). Efter at Kommunalbestyrelsen havde solgt den nuv. Grund (1380 m²) mellem Victoria- og Istedgade til Stiftelsen for 18,800 Kr., opførtes efter Tegning af H. Storck for 147,609 Kr. den nuv. Bygning ved den ny anlagte Gade og indviedes $31\frac{10}{10}$ 1886 sammen med Kirken (den gl. Bygning solgtes for 122,500 Kr. til Sukkerhuset i 1884). Den rummer nu 38 kvindelige Beboere, der hver har et Værelse med Alkove og Køkken. Bygningen er i Kælder

og 3 Stokv. af røde Mursten paa Granitsokkel og bestaar af 4 sammenbyggede Fløje, der indeslutter en Gaard med Springvand. De 3 forreste Fløje har Korridorer med store Vinduer ud til Gaarden ligesom Loggiaer, hvortil Lejlighederne vender ud. Den 4. Fløj udgøres af den p. 262 beskrevne Kirke. Stiftelsen ejede $\frac{31}{12}$ 1928, foruden den til 175.000 Kr. vurderede Bygning, en Kapital paa 117,700 Kr. samt Legater til Beløb af 8200 Kr. Den bestyres under Magistratens 1. Afd. af en Inspektør. (Se O. Nielsen, Efterretn. om A. K. Stiftelse, Kbh. 1875).

H. J. Andersen og Hustrus Stiftelse, Klingseyvej 26, Vanløse, opr. af Fru Johanne Andersen, f. Nilsson († 1926), og tidl. afd. Ægtefælle, Husejer Hans Jørgen A. ved Testam. af $\frac{17}{5}$ 1897 (med Kodicer, senest af $\frac{28}{6}$ 1922) og traadt i Virksomhed Okt. 1928, yder Fribolig (2 Vær. med Køkken) til værdige, trængende københavnske Bygningshaandværkere eller deres Enker. Fortrinsvis berettigede til at erholde Fribolig er

Abel Cathrines Stiftelse.

Stifternes Søkendebørn, dersom de er værdige og trængende, selv om de ikke er Bygningshaandværkere. Bygningen (røde Sten, Kælder og 3 Stokv.) er opf. efter Tegn af Arkt. J. Therschilten og assured for 88,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Magistraten.

Aarestrups Stiftelse, Baggesensg. 35, er opr. af Grosserer N. O. S. Aarestrup († 1880) og Hustru Petrine Kirstine Aarestrup, f. Børgesen († 1896) — Fundats af $\frac{21}{1}$ 1898 (konfirm. $\frac{5}{2}$ s. A.) — til Fribolig for Enker efter eller ugifte Døtre af Mænd af Handels-, Sømands- og Embedsstanden. Ejendommen (Forhus og Baghus) har 23 Friboliger. Vurderingssum 90,000 Kr.; andre Aktiver (Legatformue) 136,600 Kr.; hver Beboer faar 130 Kr. aarl. Desuden er der et „Aarestrup og Hustrus Legat“ paa 373,800 Kr., der dels støtter Stiftelsen, dels aarl. uddeler 6 Portioner à 200 Kr. til Studenter ved Universitetet. Resten af Renterne tilfalder i Portioner paa 100 Kr. for Livstid Personer af Handelsstanden og nuv. eller tidligere Tjenestepiger. Stiftelsen bestyres af 3 af Justitsministeriet beskikkede Mænd.

Frk. Barners Hjem for unge Piger (tidl. Værnehjemmet Bethania), Helgolandsg. 8, er opr. 1880 ved Stiftsdame Frk. Regitze Barner af Foreningen til Værn for enligt stilledede Kvinder (stift. $\frac{1}{4}$ 1880; jvfr. p. 552). Det modtager hæderlige, navnlig studerende Kvinder til billigt Ophold. Bygningen (af røde Sten, i Kælder og 5 Stokv.) er assured for 253,100 Kr.

Boldts Stiftelse, Teglgaaardsstræde 16, opr. ved Testam. af $\frac{3}{12}$ 1888 af Konditor H. A. Boldt († 1891), Fundats af $\frac{31}{12}$ 1893 (konfirm. $\frac{6}{3}$ 1895), til Bolig for trængende

Konditorer og deres Enker. Ejendommen (Kælder og 4 Stokv.) har 18 Lejligheder, hvoraf f. T. ingen Friboliger, idet disse først oprettes, naar Fundatsens Bestemmelser m. H. t. Stiftelsens Formue kan opfyldes; Ejendommen er vurd. til 70,000 Kr. Stiftelsen bestyres under Justitsministeriets Overtilsyn.

Bombebøssen, Overgaden o. Vandet 48 C, en Stiftelse for gamle trængende Søfolk og deres Hustruer, er stift. $\frac{2}{11}$ 1819, da Kommandør, Waterskout P. N. Sølling († 1827) fik Tilladelse til paa Waterskoutens Kontor at opstille en til Sparebøsse indrettet Bombe til Indsamling af Bidrag. Stiftelsen indrettedes paa et Loft i Wildersgade 1822, flyttede 1825 til sin egen, 1824 købte Ejendom paa Hj. af Dybens- og Skvalderg., flyttede 1844 til Brogade 8 og 1891 til sin nuv. Bygning, af røde Sten, i Kælder og 3 Stokv. (Arkt.

Bombebøssen.

Thorv. Bindesbøll); paa Façaden er indmuret en Bombe (over Porten) og et Basrelief med Portrætmedaillon (af Evens) af Stifteren. Stiftelsen har nu 10 Familielejligheder til Sømænd og deres Hustruer, desuden Værelser til 30 ugifte Sømænd. Beboerne faar, foruden fri Bolig, Lys og Brændsel samt Sygepleje; tillige faar c. $\frac{2}{3}$ af dem Kost, Vask og Klæder. Stiftelsen ejede $\frac{31}{12}$ 1927, foruden Ejendommen, vurd. til 85,000 Kr. (Inventariet desuden for 8000 Kr.), en Formue paa c. 635,000 Kr.; under Stiftelsens Bestyrelse er desuden Legater til Beløb af c. 450,000 Kr., hvis Renter tilfalder dels trængende Søfolk i Alm., dels efterladte efter forulykkede Søfolk, sjællandske Fiskere, der har mistet Redskaber, og skibbrudne. Den bestyres af en Direktion paa 9 Medl., der udnævnes af Kongen (se H. Boesgaard, Sømandsstiftelsen

„Bombebøssen“ 1819-1919, Kbh. 1919; T. A. Topsøe-Jensen, B., i Før og Nu, Supplementsbd.).

Budolphi Stiftelse, Skt. Pederstræde 12, opr. ved Testam. af 1725 (bekr. $\frac{10}{3}$) af Student Morten Nielsen Budolph († 1725) med 4000 Rd. og et Bindingsværkshus i Prinsensgade til Fribolig for „4 ærlige, nødtrængende, svage og gamle fattige Mennesker“, et Par gudfrygtige Ægtefolk og en fattig teol. Student. Da Huset var ubrugeligt, solgtes det 1726, og et nyt indrettedes i Pustervig, men dette brændte 1728, og først 1739 købtes den nuv. Grund, hvorpaa Bygningen, af røde Mursten i Kælder og 3 Stokv., opførtes (fuldendt 1743). Den er vurd. til 130,000 Kr. og har 8 Friboliger (2 Værelser, Kammer og Køkken), for uformuende Enker og ugifte Kvinder, særlig gamle og svage, og som hører til Kbh.s Borgerstand eller er født i Kbh., mod at de ved Tiltrædelsen betaler 1200 Kr. der tilfalder Stiftelsen; desuden er der 3 Boliger til moderat Leje. Stiftelsen bestyres af Magistratens 1. Afd. ved en Forstander.

De Classenske Boliger, ved Godthaabsvej, er grundl. af Cl. Fideikommiss (se IV p. 251) i 1866, idet Grundstenen til Bygningerne nedlagdes $\frac{2}{8}$ s. A., hvorefter de toges i Brug, efterhaanden som de blev færdige; efter Fuldendelsen foregik Indvielsen $\frac{19}{6}$ 1880. Deres Formaal er at skaffe Familier af Arbejderklassen sunde og billige Boliger.

Bygningskomplekset (Arkt. V. Tvede), der indtog c. 3,3 ha, bestod før 1912 af 2 Beboelseshuse, i 2 Stokv., samt en Hovedbyggn., en Kirke, et Asyl og et Dampvaskeri. Der var ialt 376 Lejligheder (1, 2 og 3 Vær.), alle med Køkken og en lille Have. I 1909 købte Frederiksberg Komm. de Classenske Boliger med Forpligtelse til at nedrive disse i Løbet af 10 Aar, og Nedrivningen paabegyndtes da ogsaa i 1912 med 3 Bygninger og Kirkebygningen; i 1915 blev yderlig 2 Bygninger nedrevet. Krigstiden og den dermed følgende Bolignød stoppede imidlertid Nedrivningen af Beboelsesbygningerne, men 1917 blev Asylbygningen nedrevet (et nyt Asyl er opført ved Godthaabskirken, se p. 301). Samme Aar blev i den Del af Hovedbygningen, hvor tidligere en Købmandshandel havde til Huse, indrettet Folkekøkken og Spiselokaler. Tilbage er 19 Beboelseshuse med 302 Lejligheder (1928: 923 Beboere) og en Hovedbygning, hvori Kommunens Ejendomsadministration og Værgeraadet har Kontorer.

Povl Fechtels Hospital (tidl. ogsaa kaldet P. F.'s Boder, Mønterboderne eller Hamborg Sjøleboder), Frederikssundsvej 78 A, er opr.

1570 (Fundats af $\frac{4}{11}$ 1661, nye F. af $\frac{18}{6}$ 1784 og $\frac{7}{11}$ 1910 med Tillæg af $\frac{24}{7}$ 1914) af Møntmester Povl Fechtel († c. 1590) med Hus i Mønterg., som han lod opføre paa en af Fr. II skænket Grund (en Del af Møntergaarden eller det gl. Skt. Klare Kloster) til Fribolig for 14 fattige Tjenestefolk, og 6000 Rd., der hensattes paa Rente hos Hamborg Magistrat. Huset brændte 1728, men genopførtes 1732. I 1858 opførtes en ny Bygning; denne er 1907 nedrevet, og i Stedet for opførtes i 1908 ved Frederikssunds-

Frederik VII's Stiftelse.

vej en ny Bygning i 4 Stokv. (Arkt. C. C. A. Nielsen) med Friboliger for 22 ældre Kvinder af den tjenende Klasse og 10 Lejligheder til lav Leje, ligeledes for ældre Kvinder af den tjenende Klasse. Stiftelsen ejer foruden Ejendommen, der er vurd. til 130,000 Kr., en Kapital paa c. 142,600 Kr., hvori er indbefattet flere Legater. Bestyrelsen, der supplerer sig selv, bestaar af 2 Administratorer og en Forstander, alle af Stifterens Slægt. (Se H. Gram, Povl Fechtels Hospitals Historie 1570-1920, Kbh. 1923).

Frederik VII's Stiftelse, Hj. af Nansens- og Gyldenløvesg., er opr. ved Fundats af $\frac{30}{10}$ 1873 (konfirm. $\frac{25}{11}$) af Louise Christine Grevinde Danner, til Fribolig (Værelse med Køkken) for 52 ældre, fattige Kvinder af Arbejderklassen (f. T. er der 56, 39 fra Kbh.s og 17 fra Frederiksberg Kommune). Bygningen, der er af røde Mursten paa Granitsokkel, i Kælder og 3 Stokv., med fremspringende Midtparti paa Nordsiden, er opf. 1873-75 (Grundst. nedlagt $\frac{7}{8}$ 1873, indviet $\frac{9}{10}$ 1875) efter Tegn. af J. T. Zeltner; Assuranceum 344,100 Kr., Kapitaler c. 93,000 Kr. Den bestyres under Justitsministeriets Overtilsyn af 3 Mænd.

Goldschmidts og Hustrus Stiftelse, Ryesg. 31, er opr. ved Testam. af $\frac{24}{7}$ 1891 af Fabrikant Benny G. († 1892) til Fribolig for værdige og trængende Haandværkssvende eller andre Arbejdere ved Haandværksdrift, der er eller har været gifte, samt værdige og trængende Enker efter saadanne. Ejendommen, der er opf. 1876, udvidet 1891-93 (4 Stokv.; Arkt. Ph. Smidth), har 22 Friboliger og 8 Boliger til modereret Leje. Vurderingssum 100,000 Kr.; andre Aktiver 56,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Magistraten.

Grøns og Hustrus Friboliger Nr. 1 og 2, Solitudevej 13-15 og Slotsg. 32 (begee i Kælder og 5 Stokv.), er opr. $\frac{11}{12}$ 1860 af Grosserer M. E. Grøn († 1872) til Fribolig for værdige og trængende, over 50 Aar gamle Ægtefolk, Enker eller ugifte Kvinder af de bedre Klasser af Middelstanden. Ejendommene har tils. 21 Friboliger og 16 Boliger

til modereret Leje. Vurderingssummen for begge Ejendomme tils. 100,000 Kr.; andre Aktiver 15,400 Kr. Stiftelserne bestyres af Magistraten.

Det Harboeske Enkefruekloster, Stormgade 14, er stiftet af Gehejmraadinde Christine Harboe, f. Baronesse Fuiren († 1735), Enke efter Gehejmerd. Jens H., ved Fundats af ²⁸/₁₁ 1735 med hendes egen Gaard til Fribolig, og en Kapital paa 59,449 Rd., for 13 Enker af adelig Stand, hvis Mænd har tjent Kongen og Fædrelandet, men ikke efterladt dem det nødvendige til Livets Ophold. Det aabnedes Mikkelsdag 1741 med 8 Enker. Da Huset var for lille til at optage 13, blev der 1754-60 opf. et nyt Hus, der forbandtes med det gamle ved en lavere, 2 Stokv. høj Mellembygning, efter L. Thurahs Plan, og 1772 forhøjedes Mellembygningen (Arkt. Harsdorff), saa at Bygningen nu udgør et Hele, i Kælder og 3 Stokv. Det afgiver Fribolig for Enker efter Mænd af de 5 første Rangklasser. Pladserne besættes af Kongen, der bestemmer, hvem af Konventualinderne der skal være Priorinde. Denne hæver aarlig 520, de andre 320 Kr. (efter Resol. af ⁷/₅ 1867 dog foreløbig kun 200 Kr.). Renterne af et af Hofraad D. A. Meyer stiftet Legat (5000 Kr.) fordeles aarlig mellem Konventualinderne. Ved den i 1926 foretaget Ombygning af Klosters Indre er Pladsernes Antal forøget fra 13 til 16. Lejlighedernes Størrelse udgør nu 2, i Stuen dog 3 Værelser med Køkken og Forstue. Bestyrelsen er af Justitsministeriet bemyndiget til i fornødent Omfang indtil videre at udleje Lejlighederne, ligeledes bortfalder Hæving ved fremtidige Besættelser, indtil Klosters Forhold tillader Tildeling af Hæving. Klosteret ejede, foruden Ejendommen (Ejendoms-skyld 450,000 Kr.), ved Udgangen af 1928 125,000 Kr. Klosteret bestyres under Magistratens 1. Afd. af en Klosterskriver.

Hendriksens og Hustrus Legat og Stiftelse, Baldersg. 10, er opr. ved Gavebr. af ²⁸/₅ 1874 og ²⁴/₅ 1880 af Olliemøller J. Hendriksen († 1880) til Fribolig for 12 værdige og trængende Kvinder. Ejendommen bestaar af to Bygninger (henholdsvis 2 og 1 Stokv.); Vurderingssum 60,000 Kr.; andre Aktiver 34,000 Kr. Stiftelsen bestyres under Magistratens Tilsyn af 5 Mænd, hvoraf 1 er en Præst.

Heymann og Hustrus Sølvbryllupsstiftelse, Peder Huitfeldtsstræde 8, er opr. ²/₅ 1872 af Etatsrd. J. W. Heymann († 1884) og Hustru Johanne, f. Levysøhn, til Fribolig for værdige og trængende, aldrende, ugifte og enlige Personer. Ejendommen (Kælder og 4 Stokv.) har 7 Friboliger og 5 Boliger til modereret Leje og er vurd. til 70,000 Kr.; andre Aktiver 3716 Kr. Stiftelsen bestyres af Magistratens 1. Afd.

Hjorth og Ulrichsens Stiftelser, Wesselsg. 12, der har til Formaal at skaffe ugifte Døtre af Embedsmænd eller Borgere Fribolig eller Bolig til billig Leje, er grundl. ved Bidrag, der indsamledes ved en under ⁹/₅ 1849 autoriseret Kollekt, som sattes i Gang af Naalemagermester, Justitsrd. F. C. Hjorth († 1865) og Skibskapt. J. A. D. Stæger († 1856), og begyndte Virksomheden 1849 i den af Drejermester J. Ulrichsen († 1870) i samme Øjemed i Blaagaardsgade indkøbte Ejendom; 1855 købtes bag denne en Ejendom i Wesselsgade, paa hvis Grund der 1857 opførtes en ny Bygning (af gule Mursten, Kælder og 4 Stokv.); efter at man havde solgt den første Bygning ud til Blaagaardsg., opførtes lige bag ved Ejendommen i Wesselsg. en ny Bygning (af røde Mursten, i Kælder og 4 Stokv.; Arkt. A. Preisler), indviet ¹⁴/₅ 1902. Stiftelsen har nu 14 Friboliger og 26 Boliger til modereret Leje. Ejendommen er vurd. til 135,000 Kr.; Prioritetsskyld 60,000 Kr. Stiftelserne har en Bestyrelse paa 3 Medl.

Kong Frederik VIII's Minde, Frijsenborgs Allé 60-76, er opr. ¹/₁ 1918 af Generalkonsul Joh. Chr. Teilmann og Hustru Olga Augusta T., f. Fiala. Bygningerne (Arkt. Alfr. Thomsen) danner 3 Fløje (omkring en c. 2400 m² stor Have), hvoraf den ene indeholder 90 2- og 3-Vær. Lejligheder til Friboliger for gamle Folk af den bedre Klasse (for c. Halvdelen Vedk. Frimurere eller deres Efterladte), medens de to andre Fløje foruden Butikker rummer 100 2-, 3-, 4- og 5-Vær. Lejligh., som udlejes (event. vil der senere ogsaa kunne inddrages af disse til Friboliger). Stiftelsen, hvis samlede Formue (incl. Ejendommen, vurd. til 800,000 Kr.) ¹/₁ 1928 udgjorde 1,243,195 Kr., har en Bestyrelse paa 5 Medl. (deribl. Stifterne).

Jomfru Christiane Lassens Stiftelse, Landemærket 14, er opr. ved Testam. af ⁴/₁₀ 1878 af Husejerinde S. F. Christiane Lassen († 1881) — Fundats af ²/₁₂ 1882 (konfirm. ¹⁰/₅ 1883) — til Fribolig for ugifte, sædelige, trængende Kvinder, der enten er svage-lige eller over 30 Aar gamle, fortrinnsvis af Stifterindens Slægt og derefter fortrinnsvis saadanne, der har ernæret sig ved Syning, navnlig Handskesyning, eller lign. Arbejde; ved Optagelsen betales 40 Kr. Bygningen (3 Stokv.) har 8 Lejligheder, alle Friboliger. Assurancesum 30,400 Kr.; Gæld 3600 Kr. Stiftelsen bestyres af Magistraten. som ud-nævner en Forstander.

H. P. Lorentzens Stiftelse, Rigensg. 30, opr. $\frac{10}{5}$ 1853 af Kapt., Grosserer H. P. Lorentzen († 1855); den giver enlige, aldrende Kvinder af Middelstanden (ugifte eller Enker) Fribolig eller Bolig til modereret Leje mod et Indskud, som Stiftelsen forrenter med 4 pCt. Ejendommen, i 5 Stokv., er vurd. til 156,200 Kr.; Aktiver ialt 285,623 Kr. 43 Øre (herunder Ejendommen Sortedamsdossering 49, ansat til Ejendomsskyld 400,000 Kr., det tidl. Arbejderhjem Fredenshus, se p. 543). Den af 5 Medl. bestaaende Bestyrelse supplerer sig selv.

Mariahjemmet, Vester-Voldgade 115 („Vesterhus“), stift. 1898 af Baron og Baronesse Stampe-Charisius, aabnet $\frac{1}{4}$ 1902, har til Formaal at støtte katolsk Ungdomsarbejde bl. a. ved at yde Hjælp til unge Katolikkers Uddannelse. Bygningen (Arkt. V. Friederichsen), af røde Sten, i Kælder og 4 Stokv., rummer foruden det p. 319 omtalte Skt. Knuds Kapel Lokaler til Brug for forskellige katolske Ungdomsforeninger. Stiftelsen ejer foruden Bygningen, med Inventar vurd. til 400,000 Kr., en Kapital paa 100,000 Kr. Den bestyres af en Bestyrelse paa 3 Medl. udnævnt af den katolske Biskop for Danmark.

Henriette Melchior's Stiftelse, Naboløs 6, er opr. $\frac{10}{11}$ 1913 af Gross. Moses Melchior og rummer 3 Lejligheder, der for en ringe Leje (f. T. 40 Kr. aarlig) udlejes til Enker efter Videnskabsmænd eller Kunstnere. Stiftelsen, der foruden Ejendommen, vurd. til 50,000 Kr., ejer en Legatkapital paa 22,000 Kr., sorterer under Undervisningsministeriet og bestyres af et Medlem af Kunstakademiet, en Repræsentant for Universitetet og en ministeriel Embedsmand.

Det mosaiske Trossamfunds Stiftelse, Ny-Kongensg. 6-12. Ved Salg af de ndfr. nævnte ældre Stiftelsesbygninger, ved Tilskud af Samfundets Kasse og ved frivillige Gaver fra Menigheden købtes i 1901 den Treschowske Gaard og Naboejendommen. Medens den gamle Hovedbygning (Kælder og 4 Stokv.) bevaredes som Menighedshus eller Administrationsbygning (i Stuen og paa 2. Sal er bl. a. Foredragssal og Bibliotek, paa 1. Sal Kontorer og Repræsentantskabssal samt et lille Museum for jødisk Kultur), opførtes fra nyt i 1902 den egentlige Stiftelsesbygning, Kælder og 4 Stokv., for c. 200,000 Kr. og toges i Brug 1903 (Arkt. F. Levy). Den bestaar af 3 Fløje, der omslutter en beplantet Gaard; Façaden ud til Gaden har Sokkel og Portaler af Granit samt over Porten en Altan af Bremersten, men er iøvrigt pudset (se „Architekten“ $\frac{20}{5}$ 1903). Den indeholder 3 Stiftelser: *Godgørelighed*, opr. 1813 af Repræsentanter for Menigheden med et Hus i Borgerg. 41, ombygget 1850, til Fribolig for 21 trængende jød. Familier. *Melchior's Stiftelse*, opr. ved Testam. af $\frac{21}{1}$ 1845 af Grosserer G. M. († 1845) med et Hus i Løngangsstræde 19 (senere solgt til Hjemmet for døvstumme) til 8 Boliger mod billig Leje for uformuende jød. Personer. *Eibeschiütz's Fribolig*, opr. $\frac{28}{1}$ 1834 af Justitsrd. S. A. E. († 1856) med et Hus i Kompagnistræde 12 for 14 jød. Familier, deraf 4 fortrinnsvis af Stifterens og Hustrus Slægt. Stiftelsesbygningen har nu ialt 40 Boliger; Lejlighederne i Forhuset 2-3 Værelser med Entré og Køkken, de i Sidefløjene 1 Vær. med Alkove og Tekøkken (den ene Sidefløj for Mænd, den anden for Kvinder).

Desuden hører under Trossamfundet endnu 3 Stiftelser: *Lene Frænkel's Stiftelse*, Rosen-gaarden 3 (4 Stokv.), oprettet 1827 af Lene Fränkel, f. Levin († 1833), Enke efter Handelsmd. A. Fränkel († 1827), med 12 Friboliger og 2 Boliger til billig Leje for uformuende jød. Familier. *Meyers Minde*, opr. i Henh. til Testam. af $\frac{6}{8}$ 1813 af Hofraad D. A. M. med et Hus (3 Stokv.) i Krystalg. bag ved Synagogen til Fribolig for uformuende jød. Familier; Bygningen opførtes 1825-26 og indeholdt 34 Friboliger. I 1924-25 opførtes en ny Stiftelsesbygning (efter Tegn. af Arkt. Fr. Levy, efter hans Død under Ledelse af Arkt. A. Oppenheim), i Kælder og 5 Stokv., med 27 Lejligheder m. m. Foran Stiftelsen paa den gamle Bygnings Grund er et lille Haveanlæg. Opførelsen har kostet c. 270,000 Kr., som er fremskaffet dels ved Anvendelse af forskellige Legatkapitaler, dels ved Gave (c. 86,000 Kr.) fra Stiftelsen Erkendtligheden (opr. i Overensst. med Modehandler Joseph Levin († 1863) og Søster Eline Levins († 1892) sidste Vilje). Den ny Stiftelse benævnes Meyers Minde, dog saaledes at 5 Lejligheder paa 2 Vær. med Køkken udgør en særlig Afdeling under Navnet *Stiftelsen Erkendtligheden*. *N. J. Frænkel's Alderdomshjem*, Skinderg. 36 og Dyrkøb 3, opr. ved Testam. af $\frac{14}{8}$ 1895 af fhv. Prokurist N. J. F. († 1897) for værdigt trængende jød. Mænd og Kvinder, som faar Op-hold og fuld Forplejning efter jød. Ritus. Bygningen, der indviedes $\frac{28}{4}$ 1899 (Kælder og 4 Stokv.), har Plads f. T. for 4 Alumner og er købt for c. 170,000 Kr.; andre Ak-tiver 100,000 Kr.; Gæld 30,000 Kr.

Alle Stiftelserne undtagen Alderdomshjemmet (der har egen Bestyrelse) bestyres af Samfundets Repræsentanter, der desuden har under sig Legater og Kapitaler til et Beløb af 7,679,000 Kr.

Mundts Stiftelse, Victoriag. 20, opr. af Konferensrd., Borgmester J. H. Mundt († 1859) ved Testam. af $^{20/7}$ 1853 (Fundats af $^{13/7}$ 1863) og traadt i Virksomhed i Okt. 1863, yder Fribolig til 16 ugifte Kvinder, fortrinsvis saadanne, der efter tidligere Vedtægter kunde vente Pension af det offentlige, men nu er berøvede dette Haab. Ejendommen (røde Sten, Kælder og 4 Stokv.) er vurd. til 65,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Magi-straten.

Krigsraad Mørks Minde, L.-Kannikestræde 4, er oprettet ved Testam. af 1855 — Fundats af $^{22/2}$ 1865 (konfirm. $^{4/3}$) — af Frk. E. H. Mørk († 1864) til Friboliger (f. T. 36) for Enker og ugifte Kvinder af den bedre Klasse, hvis Kaar i Forhold til deres Stilling er ringe. Ejendommen (Kælder og 4 Stokv.) er vurd. til 169,200 Kr.; andre Aktiver c. 108,000 Kr. Stiftelsen bestyres under Justitsministeriets Overtilsyn af en af dette Minist. for 5 Aar valgt kgl. Embedsmand, et af Magistraten for 4 Aar og et af Borgerrepræsentationen for 3 Aar valgt Medlem.

Prins Valdemars og Prinsesse Maries Fond, opr. $^{29/5}$ 1925, ejer et *Alderdomshjem*, Valdemarsg. 60-62, med 23 Lejligheder for gamle trængende Fyrbødere og deres Enker, opr. $^{31/7}$ 1923 af „Fyrbøderforeningens Syge- og Begravelseskasse af 1871“ og 1925 tilige med Foreningen indgaaet under Fonden, som desuden ejer *Prins Valdemars og Prinsesse Maries Hvilehjem* i Lillerød, opf. til Minde om de under Verdenskrigen omkomne danske Sømænd, samt nogle Jordarealer paa Islev Mark. Fondets samlede Formue (incl. Bygningerne) 187,600 Kr. Egen Bestyrelse.

Præstekehjemmet, Mariendalsvej 39-41, stift. ved en 1890 dannet Komité ved frivillige Gaver, Grundst. nedlagt $^{8/11}$ 1901, indviet $^{30/5}$ 1902. Bygningen (Arkt. C. Lendorf), i Kælder og 4 Stokv., har kostet 90,477 Kr. (Grunden er skænket) og har 15 Lejligheder til modereret Leje; til Ejendommen hører en Have. Gæld 65,000 Kr. Stiftelsen har en Bestyrelse paa 6 Medl.

Bernhard Ruben og Hustrus Stiftelse, Falkonerallé 72, tilhører Etatsrd., Fabrikant Ruben og Hustrus Fond til Fordel for Mænd og Kvinder af Arbejderstanden i Kbh. og Omegn og saadanne Arbejders Enker. Fonden er oprettet af Etatsraadinde Ida Ruben († 1913), f. Coppel, Enke efter Etatsrd., Fabrik. B. Ruben († 1896), ved Fundats af $^{9/8}$ 1899 (konfirm. $^{28/5}$) med Tillægsfund. af $^{21/3}$ 1900 (konfirm. $^{11/4}$); efter Oprætterindens Død er endelig Fundats (paa Grundlag af hendes testamentariske Dispositioner) oprettet $^{31/1}$ 1916 (konfirm. $^{29/4}$). Bygningen, opf. 1902-03, indviet $^{21/6}$ 1903 (Arkt. F. Levy), er i Kælder og 4 Stokv. af røde Sten og indeholder foruden Butikslokaler, som er udelejede, 30 1- og 2-Vær. Lejligheder, hvoraf f. T. 28 er Friboliger. Foruden Bygningen, Ejendomsskylsværdi 300,000 Kr. og prioritetsfri, ejer Fonden en Grundkapital i Obligationer og Kontanter paa 114,000 Kr. og et Reservefond paa 40,000 Kr. Bestyrelsen bestaar af 2 Medl. (Om Bygningen, se „Architekten“ $^{10/6}$ 1905).

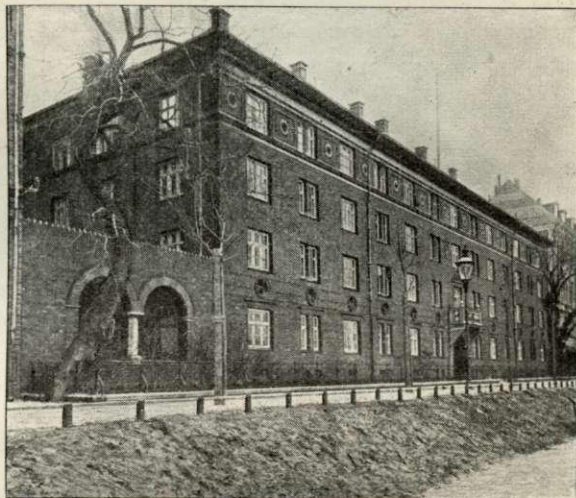
Brødrene Petersens Jomfrukloster er opr. 1758 efter Testam. af $^{30/12}$ 1755 af Silke- og Klædekræmmer Albr. Petersen († 1761) for sig og Broderen Sebastian P. († 1755) med hans Gaard (Amagertorv 29) og c. 90,000 Rd. under Navn af „de Brødr. Petersens Jomfru-Sæde eller -Kloster“; men Virksomheden begyndte først 1769, efter at der paa Grunden var opført en helt ny Bygning efter Tegn. af Harsdorff (Grundst. nedlagt $^{28/4}$ 1768 af J. H. E. Bernstorff). Bygningen brændte 1795, men genopførtes faa Aar efter. I Klosteret optages nu 16 Konventualinder, som har fyldt 35 Aar, dog har Testators Familie Fortrinsret uanset Alderen, dernæst af Kræmmer- og Købmandsstanden og af den gejstl. Stand, hvilke alle skal høre til eller dog siden søge Skt. Petri Kirke. Priorinden faar 800, hver af de 15 andre Konventualinder 640 Kr. aarl. foruden Fribolig. Klosterbygningen er i 1918 solgt til A/S Klostergaarden. Indtil et nyt Kloster er blevet opført, eholder Konventualinderne Huslejegodtgørelse. Klosterets Formue andrager nu c. 1,260,000 Kr. Stiftelsen bestyres nu af Skt. Petri Kirkes Patronat og Kirkekollegium.

Skt. Petri Kirkes, Thymes og Pelts Plejestiftelse, Larslejstræde 7, er opr. 1737 (med 8 Friboliger) ved Gaver af forskellige Medlemmer af den tyske Menighed og senere udvidet, navnlig 1780-81 med 2 Bygninger opf. for Gaver af Kirkeældste Winand Thyme († 1778) og Sukkeraffinador Abrah. Pelt († 1783). Bygningerne brændte 1807, men genopførtes 1819. Den nuværende Bygning, der indviedes $^{5/11}$ 1899 samtidig med Skolebygningen ved Siden af (se p. 467), er opf. paa den gamle Grund efter Tegning af Arkitekt F. L. Levy af røde Sten og bestaar af 3 Fløje (Kælder og 3 Stokv.), der omslutter en Have; Stueetagen mod Gaarden har en lukket Arkaderække; Portalen ud til Gaarden er prydet med to Granithunde. Bygningen indeholder 37 Værelser med Køkener (deraf 18 Friboliger) for ældre og svagelige, trængende Medlemmer af Menigheden; desuden ydes der Beboerne Ugepenge og Understøttelse af forskellige Stiftelsen

tilhørende Legater. Stiftelsen, der foruden Bygningen ejer en Formue paa c. 75,000 Kr., bestyres af Skt. Petri Kirkekollegium. (Se Bobé, Die deutsche St. Petri Gemeinde zu Kopen. Ihre Kirche, Schulen und Stiftungen 1575-1925. Kbh. 1925. — „Archit.“ $\frac{1}{1}$ 1900).

Schioldanns Stiftelse, Hørholmshg. 22 og Kronborgg. 15, opr. af Murermester, Justitsrd. A. N. Schioldann og Hustru (endnu ingen Fundats) til Friboliger for trængende Familier ell. Personer, der har en mindre Kapital ell. nogle Rentepenge til Livets Ophold, og som har kendt bedre Dage. Den 1901-2 opførte Bygning (Arkt. Emil Jørgensen) toges i Brug April 1902 og bestaar af en c. 94 m lang Hovedbygning, med Fronton, ud til Hørholmshg., i Kælder og 5 Stokv. samt Mansardetage, af Granit til 2. Stokv., iøvrigt pudset, og en til Kronborgg. vendende Anneksbyggn. (se „Architekten“ $\frac{6}{3}$ 1903). Stiftelsen har 100 Lejligheder (3 og 2 Vær.); Vurderingssum 550,000 Kr. Den bestyres af en Administrationskomité paa 3 Medl.

Brødrene Soldenfeldts Stiftelse, Sortedamsdossering 85 og Ryesg. 104, er oprettet af Brødr. Boghandler F. V. S. († 1881) og Etatsrd. J. C. S. († 1891) ved Testam. af $\frac{14}{3}$ 1881 og toges i Brug $\frac{14}{10}$ 1894. Bygningen (fuldendt 1894), der er opf. af røde Mursten med Anvendelse af Granit, Kridtsten m. m., efter Tegning af H. Storck, har kostet c. 650,000 Kr. (hvoraf Grunden 150,000), og bestaar af 4 i en Rektangel sammenbyggede Fløje, som indeslutter en blomsterbeplantet Gaard med Springvand, og af hvilke de to Langfløje

Brødrene Soldenfeldts Stiftelse.

vender ud til Dosseringen og Ryesg.; alle Fløjene er i Kælder og 4 Stokv., Langfløjene med brede Korridorer gennem Midten. Paa Façaden ud til Dosseringen er der et stort, rundbuet Dørparti med Balkon ovenover, og 12 Kvindehoveder (af Aarsleff). I Forsamlingsalen i nederste Stokv. findes et Maleri af Fr. Schwartz, de kloge og de daarlige Jomfruer, omgivet af Vægmalier, og Marmorbuster af Stiifterne (Etatsrd. S. af Aarsleff, Boghandler S. af Barentzen). I Stiftelsen optages værdige og trængende aldrende Lærere, Husjomfruer, Syjomfruer og andre Kvinder i lign. Stillinger samt værdige og trængende aldrende Tenestepiger. Ejendommen er vurd. til 500,000 Kr.; andre Aktiver 1,024,000 Kr. Stiftelsen bestyres af Magistraten.

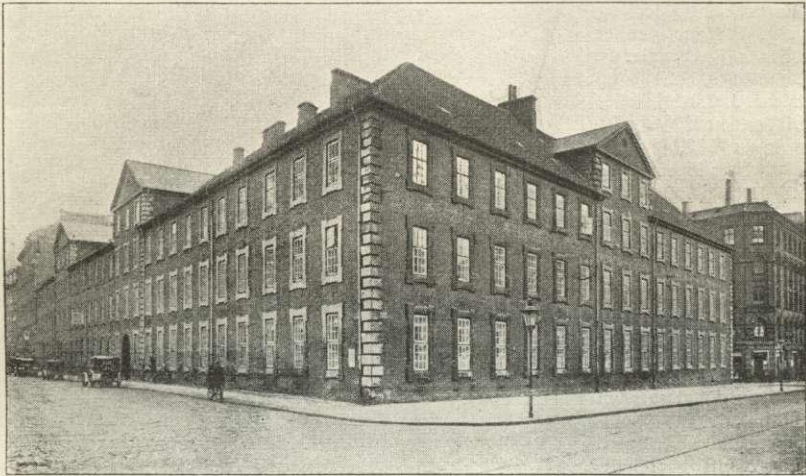
Soldins Stiftelse („Salomon S. og Hustru Hanne Soldins Stiftelse“), Hj. af Skinderg. (34), Lille-Fiolstræde og Dyrkøb, oprettet $\frac{11}{1}$ 1845 af Hanne S., f. Ruben († 1850), Enke efter Boghandler Salomon S. († 1837), traadt i Virksomhed 1854, efter at Ejendommen — den af Staten 1812-15 paa den gamle Metropolitanskoles Grund (se p. 452) opførte „kgl. Bygning“ (ogsaa kaldet „Trøstens Bolig“; Arkt. C. F. Hansen) for mindre formuende Familier — var blevet købt for 42,000 Rd.; Fundatsen er af $\frac{17}{1}$ 1876 (stadf. $\frac{9}{11}$). Stiftelsen er bestemt til Bolig for uformuende og aldrende Enker eller ugifte Kvinder af Middel- eller Borgerstand mod ringe eller slet ingen Lejeafgift. Ejendommen, i Kælder og 4 Stokv., har 29 Friboliger samt 11 Boliger til billig Leje og er vurd. til 500,000 Kr.; andre Aktiver 46,793 Kr. Den bestyres under Borgerrepræsentationen af en Inspektør. (Se V. B. Jablonsky, Salomon S. og Hustru Hanne S. Stift., Kbh. 1904).

Ole Thorups Stiftelse, Thorupsg. 6-8, er opr. af Kancellird. O. Thorup († 1883) ved Fundats af $\frac{17}{4}$ 1859 (konfirm. $\frac{6}{9}$ 1870) for aldrende, saavel ugifte Personer som Ægtefolk, Enker og Enkemænd, med Fribolig eller Bolig for billig Leje. Ejendommen (5 Stokv.) har 36 Lejligheder, hvoraf 16 Friboliger og 20 Boliger til modereret Leje. For-

uden Ejendommen, vurd. til 155,000 Kr., ejer Stiftelsen c. 53,000 Kr. Stiftelsens Bestyrelse (5 Medl.) supplerer sig selv.

Treschows Stiftelser, Klerkeg. 27 og Overg. oven Vandet 76-82, er opr. ved Testam. af $1\frac{1}{2}$ 1859 af Gehejmekonferensrd. F. W. T. († 1869) til Fribolig for trængende Kvinder. Bygningen i Klerkeg. (4 Stokv.) opførte han 1847, de i Overg. (5 Stokv.) 1853 og 1857. De har henholdsvis 28 og 86 Lejligheder, alle Friboliger, og er vurd. til henholdsv. 60,000 og 170,000 Kr. Stiftelserne bestyres under Justitsminist. Overtilsyn af Godsejer F. W. Treschow, Brahesborg.

Vartov Hospital, Farverg., Vester-Voldg. og Løngangsstræde. Det er Byens ældste milde Stiftelse, idet det har sin Oprindelse fra det p. 240 omtalte, c. 1296 oprettede Helligaandshus. Efter at den til Kloster omdannede Stiftelse var bleven nedlagt og gjort til Hospital samt forenet med Skt. Jørgens og Skt. Gertruds Hospitaler, fik den ogsaa 1532 det nedlagte Graabrødreklosters Bygninger og blev i den flg. Tid en ganske rig Stiftelse, idet baade Chr. III og Fr. II skænkede den meget Jordegods og andet, ligesom

Vartov.

den modtog Gaver fra private. Fra sin Plads ved Helligaandskirken flyttedes den i 1606 til Gaarden Vartov ved Strandvejen (se II p. 273), hvorefter den fik sit nuvæ. Navn, som den ogsaa beholdt, efter at den i 1630 var flyttet ind i Nærheden af Byen ved Sortedamsdæmningen, omtrent hvor nu Triangelen paa Østerbro er. Her opførtes 1625-30 to anselige firfløjede Bygningskomplekser, det egentlige Hospital og Lade-gaarden, mellem hvilke Vejen til Byen gik, og som var omgivet af Volde og Grave som en Del af Byens nye Befæstning. Ogsaa under Chr. IV, der 1641 tillod, at der stiftedes private Senge, blev Hospitalet beriget. Da Bygningerne ødelagdes under Kbh.s Belejring og nedbrødes 1658, flyttedes Beboerne til en lejet Gaard i Pilestræde; fra 1662 fik de Ophold i Børnehuset paa Christianshavn, og 1666 blev Hospitalet i Stand til for 3200 Rd. at købe sin egen Gaard i Farvergade paa den nuv. Grund*). Men der gik dog lang Tid, inden det atter kom til Kræfter; 1669 havde det kun c. 80 Beboere paa sine 130 Senge. Bygningerne (3 Længer til Gaden, 1 til Gaarden) var saa brøstfældige, at de 1725 maatte nedbrydes, og der opførtes nye grundmurede Bygninger, hvortil Kron-prins Chr. $\frac{1}{5}$ 1726 nedlagde Grundstenen (Arkt. var sikkert J. C. Krieger); Fløjen til Løngangsstræde, hvori den p. 249 omtalte Kirke indrettedes, blev først færdig, dernæst Fløjen til Voldgaden; Fløjen til Farvergade, hvori der ogsaa blev Bolig til Forstander og Præst,

*) Paa en stor Del af denne Gaards Grund laa tidligere det af Fr. II c. 1560 anlagte Farveri (med Klædemageri), der havde givet Gaden Navn (for Sønderg.); men allerede 1589 fik Tyge Brahe tilskødet nogle af Farveriets Huse op til sin Gaard i Farvergade, og her opførte han en ny Gaard samt et Observatorium paa den tilstødende Del af Volden, i „Vandmølle-tårnet“. Senere ejedes Gaarden bl. a. af Resident Peder Vibe og Joach. Fr. Vind til Gerdrup; den sidste solgte Gaarden til Hospitalet.

fuldendtes ikke før 1743-44. Stiftelsen fik i de flg. Aar forøgede Indkomster, navnlig ved Salg af Jordegods, og Sengenens Antal steg; 1744 var der 166, 1750 300, og da Fløjen til Løngangsstræde i 1754-55 forlængedes, og Kirken derved blev flyttet, blev der Plads til 331 Senge; 1757 udvidedes Stiftelsen atter med to Gaarde, en i Farvergade, en i Løngangsstræde; 1784 og 86 solgtes Resten af Jordegodset; ved 1800 var der 387 Senge. Af senere Udvidelser og Ombygninger skal omtales, at der i 1840 tilkøbtes en Bygning, hvori 1842 indrettedes „den nye Stiftelse“ (dannende en 4. Fløj inde i Gaarden) særlig for aldrende og svagelige Kvinder, og 1855-60 foretoges en delvis Ombygning af de gamle Bygninger for c. 82,000 Rd. Bygningerne, af røde Mursten, 3 Stokv. (kun en lille Del har Kælder), danner et langagtigt, firfløjet Komplex.

Hospitalet har nu, efter at „den nye Stiftelse“ 1860 er inddraget, ialt 450 Pladser (deraf f. T. 50 for Mænd), hvoraf 360 er Fripladser (af disse belægges 182 af private). Hver Beboer faar, foruden Fribolig samt Varne, Lægehjælp og Medicin, 90 Øre ugentlig (af Vartovs Formue) og 60 Øre ugl. (af et Legat), og c. $\frac{1}{4}$ af Beboerne faar desuden Renter af særskilte Legatmidler. Nye Pladser kan, saalænge der er Husrum, oprettes mod en Betaling af 3600 Kr., ligesom Pladser for enkelte Personers Levetid kan købes for en Betaling, som svarer til Værdien af en Livrente for de paagældende af c. 80 Kr. I Alm. skal enhver, der indlægges, være mindst 50 Aar gml. og forsørgelsesberettiget i Kbh. Bygningerne er brandforsikrede for 989,000 Kr., og Hospitalet ejede ^{31/12} 1927, foruden den til 1,700,000 Kr. vurderede Ejendom, en Kapital paa 743,770 Kr. og i Legatkapitaler 640,250 Kr. Hospitalet, der indtil 1857 stod under Fattigvæsenets Administration (et Forhold, der var begyndt i alt Fald 1553), bestyres under Magistratens 1. Afdeling af en Inspektør. (Litt.: H. August, Om Helligaands eller Helliggejstes Hospital i Kbh., i dagl. Tale Vartov kaldet, Kbh. 1817. V. I. Hoff, Lidt om Vartov Stiftelse og dens Kirke, i Dansk Kirketid. 1905 p. 361 flg. Villads Christensen, Nogle Efterretn. om V. Hosp., i Hist. Medd. om Kbh. VII).

Christen Vestbergs og Jørgen Tvedes Stiftelse, Vesterbrog. 144, er opr. ^{10/8} 1878 af Brygger H. J. Tvede († 1876) og Hustru Birgitte Frederikke T., f. Vestberg († 1884), med det Formaal ved Fribolig eller Penge at understøtte dertil værdige trængende Mænd og Kvinder. Bygningen (Kælder og 4 Stokv.) har 8 Lejligheder, hvoraf f. T. 2 Friboliger. Ejendommen er vurd. til 65,000 Kr.; Stiftelsen bestyres af 9 oprindl. af Testator valgte Medl., der supplerer sig selv.

Emil Vett og Hustrus Hus, C. F. Richsvej 18, er opf. 1914 af Gehejmeetsraadinde Caroline Vett for c. 125,000 Kr. (Arkt. E. Monberg) og indeholder 16 Friboliger for tidligere kvindelige Funktionærer fra Magasin du Nord. Huset ejes af en særlig Fond med en Bestyrelse paa 3 Medl.

Victoriastiftelsen (Gustafsførsamlingens Alderdomshjem), se p. 308 under Gustafskirken.

Winterfeldts Stiftelse, med 3 Bygninger, Hindeg. 9 (den oprindelige Stiftelse ved Hoppenslænge, ombygget 1909-10 ved Arkt. Ingwersen) og Klerkeg. 25 og 29, er stiftet 1805 af Admiral J. B. Winterfeldt († 1821) i det Øjemed at give Husly til trængende for en taalelig Leje samt at understøtte værdige Enker og ældre Piger med en aarl. Pension. Fundatsen er af ^{3/2} 1812, da Stiftelsen fik Navnet *Trøstens Bolig*. Stiftelsen har nu 79 Boliger til en billig Leje for trængende ældre Enker og ugifte Kvinder (foruden Legater til 50 saadanne). Stiftelsen ejer, foruden Bygningerne (i 4 og 5 Stokv.), vurd. til henholdsvis 100,000, 105,000 og 60,000 Kr., Kapitaler til Beløb af 179,800 Kr., deribl. indbefattet flere Legater. Bestyrelsen (5 Medl.) supplerer sig selv. Ved 100 Aars Festen ^{15/10} 1905 plantedes til Minde et Asketræ i Gaarden, og i Stiftelsen ophængtes et Billede af Admiral Winterfeldt. (Se J. P. Winterfeldt, *Trøstens Bolig*, Kbh. 1812. P. Petersen, *Trøstens Bolig*, Kbh. 1908).

III. Asylter, Børne- og Optagelseshjem.

Arbejdsstuer for Børn paa Christianshavn, med lejede Lokaler i Søkvæsthuset, Overgaden o. V. 58, er opr. ^{1/5} 1879 af en privat Kreds paa Initiativ af Kapt. i Flaaden, I. Paulsen, og besøges daglig af c. 90 Drengene og Piger (henholdsvis indtil 7 Aar og 5-15 Aar). Formue 16,500 Kr. Egen Bestyrelse.

Skt. Stephans Arbejdsstuer for Børn, Husung. 46, opr. 1876 af Frk. Marie Købke; c. 50 Børn (7-14 Aar).

Børnehjemmet af 1870, Helgesensgade 2 (opf. 1890), Ryesgade 80 (opf. 1875) og Sortedamsdossing 67, er opr. ^{20/9} 1870 af Frk. Rosalie Petersen og omfatter 2 2-Etages

Bygninger samt en Villa (Bygningen mod Ryesg. er f. T. udlejet til Mødrehjælpen og Sortedamsdoss. 67 til en privat Familie). Hjemmet har Plads til 46 Børn fra spæde indtil 2 Aars Alderen (deraf 17 med deres Mødre, som kan blive der i Barnets første Leveaar). Legatformue 226,300 Kr. Egen Bestyrelse.

Børnehjemmet for jødiske Børn, Herlufsholmsvej 4, Vanløse, opr. 1914, med Plads til 20 Børn fra spæde til c. 10 Aar; selvejende Institution med særlig Bestyrelse. (Se Hjemmets Aarsberetn. for 1918, Kbh. 1919).

Børnehjemmet Godthaab, Dronningens Vej 1, 3, 27 og 29, er opr. ^{10/11} 1876 af Grossererne Martinsen og Chr. Møller Andersen for fattige, forældreløse eller dermed ligestillede Drengene, dog fortrinsvis fra Fødselsstiftelsen. Hjemmene, af hvilke det første blev opf. 1878, det sidste 1892, har Plads til 80 Drengene fra 3-14 Aars Alderen. Til Børnehjemmet hører en særlig *Skole*, Kongensvej 4, der ogsaa søges af Børn fra private Hjem (^{81/12} 1927 96 Elever), og et *Lærlingehjem*, Mathildevej 3, for 6-8 fra Hjemmet udgaede Elever. Bygningernes saml. Vurderingssum 275,000 Kr. Hjemmet er en selvejende Institution med egen Bestyrelse, der supplerer sig selv.

Børnehjemmet Kana er opr. 1881 af en Kreds af Mænd og Kvinder med det Formaal at antage sig fattige, forældreløse Drengene og opdrage dem indtil 14 Aars Alderen. Det har 2 Ejendomme, den ene (bogført for 50,500 Kr.) i Jørlunde Sogn ved Slingerup, den anden (vurd. til 21,000 Kr.) Jærnbaneallé 68 i Vanløse, hver med Plads til c. 15 Drengene. Hjemmets saml. Formue (incl. Ejendommene og Legater) var ^{1/1} 1928 156,145 Kr.; Gæld 26,365 Kr. Egen Bestyrelse paa 9 Medl. (5 Mænd og 4 Kvinder).

Børnehjemmet Kildevang med Filialer oprettedes i 1918 af Kbh.s Kommune som Afløser af Skt. Johannes Stiftelsens Optagelsesanstalt, der samtidig nedlagdes, og benyttes som Optageshjem for Børn, der midlertidig skal forsøges af Kommunen. Indtil en mere blivende Ordning gennemføres, har man taget en Del Bygninger i Brug, der dels tilhører Kommunen, dels er lejede af Private. Det nuv. Hovedhjem *Kildevang*, Strandvej 26, 28 og 30, aabnet ^{10/5} 1918, er installeret i 3 Kommunen tilhørende ældre Villaaer og en i 1918 opf. Pavillonbygning af Træ. I 1919 opførtes en Køkkenbygning (1 Stokv.) i Tilslutning til den paa Grunden Strandvej 26 beliggende Villa. Efter flere Udvidelser kan Hjemmet nu modtage 134 Børn i alle Aldre fra spæde til c. 14 Aar. Som Annex til Kildevang benyttes *Norges Minde*, Strandvejen 119, opf. c. 1814, i 1899 erhvervet af Kommunen og taget i Brug som Optageshjem ^{24/11} 1921 med Plads til 55 Børn fra spæde til skolepligtig Alder. De øvrige Filialer er: 1) *Frederiksholm*, Kongens Enghave, lejet af Private, aabn. Febr. 1919 med 50 Pladser for Børn over c. 2 Aar. 2) *Filialen i Nørre Allé 49*, aabn. ^{3/11} 1921 med 18 Pladser for aandsvage Børn, der venter paa Optagelse i Aandssvageanstalt. Dette Hjem er installeret i en Kommunen tilhørende Træpavillon paa „De Gamles By"s Grund. 3) *Filialen i Snekkersten*, Stationsvej, aabn. ^{28/1} 1920 med 24 Pladser, særlig for svagelige Børn. Hjemmet tilhører Bestyrelsen for Fru Ville Heises Børnesanatorium og er stillet til Disposition for Kommunen. Paa Kildevang og Frederiksholm er indrettet Skoler, hvor Børnene undervises ved Skolevæsenets Foranstaltning. Optageshjemmene sorterer under Magistratens 3. Afdeling og ledes af Inspektøren ved Almindelig Hospital.

Børnehjemmet „Marie Henckells Minde“, Jagtvej 221, er opr. ved Testam. af Aug. 1901 af Tobaksfabrikant J. F. Frederiksen; men ifl. Testam. er Ejendommen forbeholdt visse Personer for Livtid, og først efter disses Død indrettes Børnehjemmet, fortrinsvis for Børn fra Skt. Jakobs Sogn.

Børne- og Optageshjemmet, Peter Bangs Vej 82, opr. 1908 af Apostelkirkens Menighedspleje i Vestend 32, 1910 flyttet til sin nuv. Bygning, omfatter (siden 1923) to særskilte Afdelinger (et Børnehjem og et Optageshjem), hver med Plads til 40 Børn (fra 2 til 14-16 Aar gl.). Selvejende Institution med egen Bestyrelse (fælles for begge Afd.).

Danske Kvinders Velfærds Optageshjem, Kronprinsesseg. 4. Arbejdet begyndte 1. Maj 1922; Marts 1925 antoges Navnet Danske Kvinders Velfærd. Til Institutionen er bl. a. knyttet et Optageshjem med Plads til 30 Piger (14-18 Aar gl.), anbragt dels af Værgeraad, dels af private. Egen Bestyrelse.

Dronning Caroline Amalies Asyl, Rigensg. 36, er stift. ^{7/5} 1829 af Prinsesse, senere Dronn. C. A., der ved Testam. af ^{31/5} 1870 (Fundats af ^{20/7} 1882) har skænket et Legat til Opretholdelsen af Asylet og den dertil knyttede, under ^{19/9} 1841 stiftede Asylskole. Asylet optager indtil 90 Børn, Skolens Børneantal (^{1/1} 1928) 88. Asylet havde først Plads i den tysk-reformerte Præstebolig i Gotersg. og flyttede flere Gange, sidst til St.-Kongensg. (nuv. Nr. 86) ved Marmorpladsen i en senere nedbrudt Bindingsværksbyg-

ning; Dec. 1866 flyttedes det til sin nuv. Bygning (2 Stokv.), som er opf. 1865-66 (Arkt. S. Sibbern) og af danske Mænd og Kvinder skænket Enkedronningen (der nedlagde Grundst. ¹⁵/₇ 1865; Indvielsen foregik ³¹/₈ 1866). Den er assureret for 80,000 Kr.; Legatkapital c. 400,000 Kr. Egen Bestyrelse. (Se „Beretn. om Dr. C. A.s Asyl gennem 75 Aar“, Kbh. 1904).

Dronning Louises Asylselskab, stift. 1887, har et Asyl i Stefansg. 39 (Bjelkes Allé 45), indviet ⁷/₁₀ 1888 (1 Stokv. i Pavillonstil), med Plads til c. 100 Børn. Ejendommen er vurd. til 60,000 Kr.; andre Aktiver c. 100,000 Kr. Egen Bestyrelse.

Frederiksberg Asyl, Adilsvej 3, er opr. 1868 af Frederiksberg Asylselskab (stift. 1858). Det første Asyl laa i Smallegade; det nuvær., der har Plads til c. 80 Børn (2-7 Aar gl.), er opf. 1893-94 (1 Stokv.) og vurd. til 50,000 Kr. Legatkapital pr. ³¹/₃ 1928: 52,936 Kr. Bestyrelsen bestaar af 7 Medl.

Frederiksberg Kommunes Optagelseshjem for Børn, Stockfleetsvej (i en til Frdbg.

„Norges Minde“.

Hospital hørende Bygning, se p. 526), er opr. 1903 for Børn fra Frdbg. Forsørgelsesvæsen; 52 Børn (0-14 Aar gl.). — Frdbg. Kommune har endvidere ¹/₅ 1923 oprettet en *Vuggestue*, Yrsasvej 19; 30 Børn (indtil 2 Aar gl.).

Frederiksberg Sogns Menigheds Asyl, Pileallé 3, er opr. 1911, virker tillige som *Vuggestue*; c. 30 Børn (1-9 Aar gl.).

Fortsættelsesasylet af 1. Nov. 1890, Frederikssundsvej 102, opr. af Asylbestyrerinde Frk. P. Smith, Hofstiftsdame Blanche de Huygens og Frk. Hanne Brøchner, modtager Børn (under 14 Aar) af ubemidlede Forældre hjemmehørende paa Nørrebro, i Brønshøj og Utterslev og omfatter 1) et Fritidshjem med Børnehave for indtil 38 Børn i Alderen ²/₂-14 Aar, 2) en *Vuggestue*, kaldet Utterslev Dagshjem, opr. ¹/₉ 1925, for indtil 20 Børn under ²/₂ Aar. Bygningen (tidl. Brønshøj Sogns Kommunekontor), hvori Asylet har været siden 1913, tilhører Kbh.s Kommune. Formue ³¹/₁₂ 1927: 19,508 Kr. Egen Bestyrelse, der supplerer sig selv. (Se Fortsættelsesasylet af 1. Nov. 1890, Oversigt over 25 Aars Virksomhed, 1890-1915, samt Aarsberetn. for 1925 flg.).

Fritidshjemmene for Kommuneskolebørn i København. Den paa Initiativ af Dronn. Louise i 1891 stift. *Foreningen til Oprettelse af Friskolebørnsasylter i Kbh.s Arbejderkvarterer* (nu *Fritidshjemmene for Kommuneskolebørn i Kbh.*) har opr. flg. Fritidshjem: I) i Sjællandsg. 49-51, aabn. her 1927 (opr. i Guldbergsg. 1890), II) Valdemarsg. 21, opr. 1891, III) Istedg. 21, opr. 1891, IV) Portugalsg. 10, opr. 1891, V) Kalkbrænderivej 16 (egen Bygning, opr. 1893, og VI) Brobergsg. 10, opr. 1902 (*Prinsesse Mariés Asyl*, hvortil Grund og Bygning er skænk. af Konferensrd. Heide). Fritidshjem Nr. III

er for Piger, Nr. I og V for Drengene og Piger, de andre for Drengene; hvert kan optage fra 60 til 130 Børn, ialt c. 600. De bestyres af Foreningens Bestyrelse.

General Classens Asyl, Nyelandsvej 49, er opf. 1910-11 (Arkt. G. Tvede) af det Classenske Fideicommiss til Afløsning af Asylet i de Classenske Boliger (se p. 554) og har Plads til c. 100 Børn (2-7 Aar). Bygningen, der er sammenbygget med Godthaabskirken (se p. 301), indeholder desuden Lokaler til Afbenyttelse for Sognets Ungdomsforeninger.

Holmens Sogns Fortsættelsesasyl, Peder Skramsg. 16 St. (lejet Lokale), er opr. 1905 (af Provst Fenger m. fl.) for Børn (c. 40) i Holmens Sogn. Drives for Menighedsplejens Regning; egen Bestyrelse.

Husum Børneasyl, Frederikssundsvej 298 (egen Bygning), opr. 1912 af Husum Asylforening; c. 12 Børn (2-7 Aar).

Kong Chr. IX's og Dronning Louises Jubilæumsasyl, Valdemarsg. 21, er opr. ¹⁵/₁₁ 1888 af „Det kgl. kbhvske Skydeselskab og danske Broderskab“. Bygningen, i 2 Stokv. (Arkt. L. Knudsen), indviedes ¹¹/₈ 1894. Der er 100 Pladser. Egen Bestyrelse.

Kronprinsesse Louises Asyl, Lægeforeningens Boliger ved Østerbrog., er opr. ¹⁴/₉ 1871 (Grundst. nedl. ¹⁵/₆ 1865) af Bestyrelsen for Boligerne, der ejer Bygningen. Der optages fortrinsvis Børn fra Boligerne; f. T. er der c. 75 Børn. Asylet, der har selvstændig Bestyrelse, staar under Prinsesse Thyras Protektorat.

Kvindehjemmet Korsly, Skipper Clements Allé 13, opr. 1913 af Kirkens Korshær, modtager fortrinsvis unge Kvinder (fra c. 15 Aar), som frivilligt søger Optagelse i et Redningshjem; 14 Pladser.

Det københavnske og Nørrebro Asylselskab, oprindelig 2 Institutioner, stift. henholdsvis 1835 og 1857, sammenslut. ¹/₄ 1910, driver følgende Asyl (alle med egen Bygning): *Asylet af 28. Maj*, Adelg. 37, aabnet ¹/₁₂ 1835 i Ejendommen Asylg. 11, der 1904 solgtes til Landmandsbanen for 110,000 Kr.; den nuv. Bygning (2 Stokv.; Arkt. H. V. Ahlmann) er opf. 1905 (taget i Brug ⁷/₁₀ s. A.). *Christianshavns Asyl*, Amalg. 2, aabn. ³¹/₅ 1837. *Fr. VI's Asyl*, Larslejstræde 11, aabn. ⁹/₆ 1842. *Blegdams Asyl*, Ryesg. 22, opr. 1857. *Jagtvejens Asyl*, Jagtvej 54, opr. 1867. *Sundby Asyl*, Frankrigsg. 3, opr. ²⁸/₁₂ 1877. Der er ialt Plads til 1000-1100 Børn (2-7 Aar gl.). Fra 1928 er en Del af Hærens Egbylejr paa Kbh.s Vestfront udlaant til Sommerkoloni for Asylerne. Asylerne, der staar under Dronningens Protektorat, styres af et Repræsentantskab med en Administrationskomité samt for hvert Asyl et Forstanderskab og oprettholdes væsentlig ved private Midler i Form af Gaver og Legater; den bogførte Formue, herunder de faste Ejendomme, andrager c. 350,000 Kr. (Se Beretning om det kbhvske Asylselskab 1835-1915 og 1917-21, Kbh. 1915 og 1922, og om Sundby Asyl, Kbh. 1927).

Københavns Kommunes Dag hjem for Smaa børn modtager til Dagpleje Børn fra ubemidlede Hjem, hvis Forsøger er bosat i Kbh.s Kommune, og fortrinsvis Børn, hvis Mødre har Selverhverv i eller udenfor Hjemmet. I Henh. til Vedtagelse paa Budgettet for 1914-15 aabnedes ²/₉ 1914 det første kommunale Dag hjem for Smaa børn i en ældre Villa, Jagtvejen 129, med Pladser for 20 Børn, senere udvidet til 50 Pladser. ⁴/₂ 1924 flyttedes *Dag hjem Nr. 1* til Blegdamsvej 17, hvor 4 Skolepavilloner, tilhørende Kommunen, toges i Brug, ligeledes med 50 Pladser. *Dag hjem 2*, Øresundsg. 25 (St. og 1. Sal), aabnet ¹/₁₀ 1915 (som Afløser af den private „Østerbros Vuggestue“) med Plads til 20 Børn, udvidet senest i 1927 til 60 Pladser. Dag hjemmet er til Huse i en alm. Beboelsesejendom, der i 1918 købtes af Kommunen. *Dag hjem 3*, Sjællandsg. 15 (1. Sal), aabn. ⁸/₁₂ 1919 med Plads til 20 Børn, udvidet 1925 til 30 Pladser for Børn under c. 3 Aar. Bygningen er en alm. Beboelsesejendom, opf. af Kommunen. *Dag hjem 4*, Sjællandsg. 15, aabn. ¹/₃ 1920 som Børnehave med Plads til 60 Børn (3-7 Aar gl.), udvidet 1921 til 120 Pladser. *Dag hjem 5*, Rantzausg. 48, aabn. ⁵/₂ 1923 som Børnehave med Plads til 75 Børn (3-7 Aar gl.), udvidet 1927 til 85 Pladser. Ejendommen (1 Stokv.), tidl. Prinsesse Thyras Asyl, overdroges ¹/₄ 1922 af Asylets Bestyrelse til Kommunen. Grundst. nedlagt ¹⁸/₇ 1877 af Hertuginde Thyra af Cumberland, indviet ³¹/₁ 1878. *Dag hjem 6*, Assensg. 2 (samme Ejendom som Dag hjem 2), aabn. ¹⁵/₁₀ 1923 som Børnehave med Plads til 80 Børn 3-7 Aar gl. *Dag hjem 7*, Erik Ejegodsg. 5 St., aabn. ²⁶/₉ 1927 som Børnehave med Plads til 100 Børn 3-7 Aar gl. Bygningen er en alm. Beboelsesejendom, opf. af Kommunen. *Dag hjem 8*, Erik Ejegodsg. 5, 1. Sal, aabn. ²⁶/₉ 1927 med Plads til 70 Børn under c. 3 Aar. Dag hjemmene sorterer under Magistratens 3. Afdeling og ledes af Inspektøren ved Almindelig Hospital. Udgifter afholdes af Kommunen, idet der dog modtages Statstilskud i Henh. til Lov af ³⁰/₆ 1919 om forebyggende Børneforsorg.

Lindevangshjemmet, Lindevangen 9, opr. 1877 (indviet ⁸⁰/₁₂ s. A.) af Stiftsdame Frk. Regitze Barner, er et statsanerkendt Opdragelseshjem (Ungdomshjem) for vanskelige Piger, der modtages (fra hele Landet) i 15-17 Aars Alderen efter Henvendelse fra Værgeraadene. Efter Udvidelsen i 1925 har Hjemmet Plads til 30 Elever, der uddannes 2-3 Aar i Husgerning, Madlavning, Vask og Strygning, Syning og Haandarbejde samt alm. Skolefag. Ejendommens Assurancesum er 239,200 Kr.; Legatkapital c. 17,000 Kr. (+ 5000 Kr., der endnu ikke er udbetalt). Hjemmet, der ledes af en Forstanderinde, er en selvejende Institution med en Bestyrelse paa 8 Medl., hvoraf 1 vælges af Frederiksberg Værgeraad. (Litt.: Lindevangshjemmet 1877-1927, Kbh. 1927).

Magdalenehjemmets Missionsarbejde i Kbh., der staar under Magdalenehjemmets Forstanderinde, har to *Optagelseshjem*, Svanholmsvej 5 og Bartholinsg. 7, hvert med 4-5 Piger fra 15 Aar; det sidstn. Hjem har en Missionsafd. for 2 Piger fra 15 Aar. (Se Marie Rasmussen, Magdalenehjemmet gennem 50 Aar 1877-1927, Kbh. 1927).

Mødrehjemmet i Valby, Eschrichtsvej 7, er opr. ¹⁷/₁ 1907 for ugifte, første Gang fødende Mødre og har Plads til 15 Mødre med deres Barn (Mødrene bliver der i Barnets første Leveaar) samt 15 Plejebørn. Bygn. (1 Stokv. med Mansard) er opf. 1915 (Arkt. Carl Fog). Legatkapital 16,000 Kr. Egen Bestyrelse (10 Medl.).

Mødrehjælpens Optagelseshjem for svangre Kvinder, Rymsg. 80, er opr. 1926 af Mødrehjælpen i en af Børnehjemmet af 1870 lejet Bygning og kan modtage indtil 20 unge Kvinder.

Nyboders Asyl, Vildandeg., opr. 1838 for Børn af Søetatsens Mandskab, opretholdes af Marineministeriet; c. 60 Børn fra 2-7 Aar. Egen Bestyrelse med Kommandanten i Nyboder som Formand.

Optagelseshjemmet, Valbygaardsvej 8, er opr. 1925 af Kristelig Forening til Børns Redning og anvendes til kortvarige Ophold for 8 Drengene (14-18 Aar).

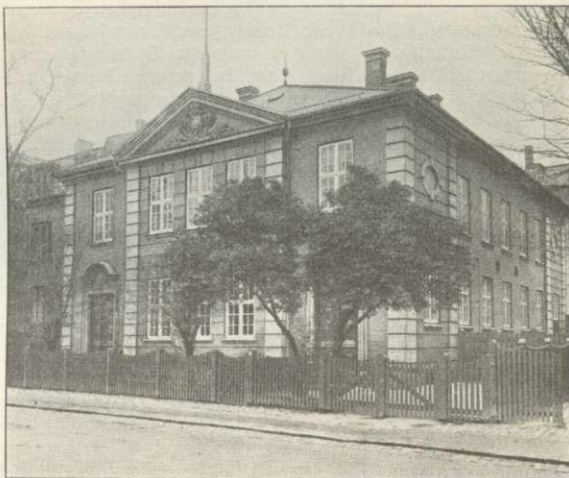
Optagelseshjemmet, Vodrofsvej 20, opr. 1885 af Diakonissestiftelsens Menighedspleje, har Plads til 25 Børn (Drengene 2-7 Aar, Piger 2-12 Aar). Selvejende Institution med Støtte fra Diakonissestiftelsen.

Frøken Josephine Schneiders Børnehjem, Bispebjerg, Rostrupsvej 3, Skellet 30, Kvintus Allé 7 og Korsgaardsvvej 11 (Charlottenlund), er en Fortsættelse af Børnehjemmet paa Vodrofsvej (opr. ¹/₁₂ 1874 af Frk. Josephine Schneider, † 1887), hvis Ejendom solgtes 1907; hvert Hjem har Plads til 20 Piger (fra 1-c. 16 Aar gl.). Hjemmet paa Bispebjerg er opf. 1928 (indv. ¹/₁₂ 1928) efter Tegn. af Arkt. Th. Havning, som Erstatning for det tidl. Børnehjem paa Grootzvej, der eksproprieredes af Kommunen. Legatkapital c. 350,000 Kr., Gæld c. 170,000 Kr. Hjemmene har en fælles Bestyrelse paa 8 Medl.

Valby Børneasyl, Skt. Jørgensg. 3, med c. 45 Børn fra 2-7 Aar. Selvejende Institution med egen Bygning.

Frk. Valerius Børnehjem, Ingolfs Allé 8, Sundby, har Plads til 16 Børn fra spæde indtil 2 Aar; tilhører „Foreningen for Frk. Valerius Børnehjem“.

Welanderhjemmet, Bispebjerg, for Børn med medfødt Syfilis, er opr. 1916 (indviet ¹⁵/₈) af den selvejende Institution Welanderhjemmene. Bygningen (Arkt. Andr. Fussing), opf. 1914-16 af røde Mursten, i Kælder og 2 Stokv. med Mansard, har c. 50 Pladser (deraf c. ¹/₃ paa en Observationsafdeling) for Smaabørn indtil 3 Aar og større Pigebørn.

Chr. IX's og Dronning Louises Jubilæumsasyl.

Hjemmets Forplejning sker fra Bispebjerg Hospitals Køkkenafdeling. Egen Bestyrelse. — I Haven er opstillet Rudolph Tegners Broncegruppe: „De tørstige Børn“ og en Broncebuste af Overlæge, Prof., Dr. med. Edv. Ehlers.

Vesterbros Asyl, Istedg. 21, er opr. 1859 af Vesterbros Asylselskab (stift. 1858) og har Plads til c. 120 Børn. Bygningen, indviet ¹²/₁₁ 1868, er vurd. til 110,000 Kr.; andre Aktiver 49,150 Kr., Gæld 19,200 Kr. Egen Bestyrelse.

Værgeraadenes Optagelseshjem (*Frederikshøj*, Primulavej 2, og *Lykkens Gave*, Voldrofsvej 46) er opr. ¹/₁₂ 1908 paa Foranstaltning af Overværgeraadet til Modtagelse af Børn (fortrinsvis fra Kbh. og Frb.), der af Værgeraadene søges anbragt udenfor deres Hjem til midlertidig lagttagelse eller Ophold, indtil endelig Anbringelse kan ske. Frederikshøj (Bygningen opf. 1920, Arkt. Hilliger; Ejendomsskyld 225,000 Kr.) kan modtage 55 Dreng i 7-14 Aars Alderen, Lykkens Gave (Ejendomsskyld 70,000 Kr.) Dreng indtil 7 Aar og Piger indtil 16 Aar (ialt 45). Hjemmene har en fælles Bestyrelse paa 3 Medl. og ledes af henholdsvis en Forstander og en Forstanderinde.

Værgeraadsinstitutionens Børnehjem, Frederikssundsvej 305 (i Husum), er opr. ¹/₁₁ 1909 paa Initiativ af Overinspektøren for Opdragelsesanstalterne i Samarbejde med de københavnske Værgeraad som Hjem for svagelige Børn; 1921 flyttedes det fra Rosenvænget Allé til den nuværende. Bygning, som tilhører Kbh.s Kommune; det har Plads til 18 Børn (fra 2-c. 18 Aar gl.). Egen Bestyrelse.

Værneforeningen for svagt begavet Ungdom, stift. 1915, har oprettet flg. Hjem: *Værnebo*, Kastrupvej 17, opr. 1919, med 11 Pl. for svagt begavede Piger over 14 Aar, som sysselsættes med Vask, Strykning og Syning i *Beskæftigelseshjemmet*, Øresundsvej 46 (aaabn. 1916; ogsaa for Piger fra private Hjem, ialt c. 35 Elever). *Vaskeri og Hjem*, Støvringvej 8, Vanløse, opr. 1925, med 8 Piger fra 14 Aar. Desuden to *Beskæftigelseshjem for Dreng*, Nordre-Fasanvej 164 og Svanemosegaardsvej 9, Bagbygn., opr. 1920 og 1927, begge kun Daghjem med henholdsvis 7 og 10 Dreng fra 14 Aar, der beskæftiges med Børstebinding og Vævning.

Litt.: Oluf Skjerbæk, Fortegnelse over Institutioner til Værn for Børn og Unge, Kbh. 1927.

IV. Andre velgørende Institutioner.

Foreningen for Alderdomsfriboliger, opr. ²⁰/₄ 1871, opfører Boliger til en billig Leje, der efterhaanden synker, saa Lejeren eller hans Enke efter en vis Tids Forløb bor frit. Foreningen ejer i Kbh. og Provinsen 7 Huse med 139 Lejligheder, vurderet til 446,000 Kr. Foreningen har desuden opr. Sygekassen af 1872.

Landsforeningen „Arbejde adler“ er stift. ⁸/₂ 1911 med det Formaal — gennem Oprettelse af Arbejdsherberger og Arbejdskolonier — at fremme Hjælpen til arbejdsløse ved at give dem Arbejde i Stedet for Almisser. Lokalforeningen for Kbh.-Frdbg. og Omegn har et Arbejdsherberg, Thorsgade 40.

Sømandshjemmet af 1884, Skt. Annæ Plads 20, opr. 1884 (Ejendommen købt 1897) af Athalie Rørby (Stifterinde af Kbh.s Kvindeforening for Mission blandt Søfolk), er et Afholdshjem paa kristelig Grund med Plads til 42 Logerende samt Læseværelse for Søfolk i Almindelighed.

Sømandshjemmet „Bethel“, Nyhavn 24 og 38, med Logis til 83 Søfolk, ejes af „Foreningen for Mission blandt Søfolk i Kbh.“, der ligeledes har indrettet et Hjem i N.-Frihavnsg. 93. Hjemmet bærer Navn efter Træskibet Bethelskibet, der fra ²¹/₁₀ 1879 laa fortøjet i Nyhavn ved Kongens Nytorv og anvendtes som Missionshus, og som fra ¹/₁ 1902 ejedes af ovennævnte Forening; det ophuggedes 1906.

Frelsens Hær, der har Hovedkvarter (Kontorer og Tempel) i Frederiksberg Allé 9, en Bygning i Kælder og 2 Stokv. med Mansard, ombygg. 1915 for c. 55,000 Kr. (Arkt. Heinrich Hansen), driver bl. a. flg. Virksomheder i København: *Herberge for Mænd*, Saxog. 8, opr. 1895 i egen Ejendom med Kælder og 6 Etager, sen. udv. med en Sidebygn. paa 5 Etager; Pl. til 230 Mænd; hertil hører Spisehus og Arbejdshjem (Pl. til 60 Mænd). 2 *Optagelseshjem for Mænd*, Ørnevej 29 (opr. 1897, 40 Pl.) og Tingvej 54 (opr. 1916, 35 Pl.), begge med Brændeforretn. m. m., og en *Industriafdeling*, Tingvej 56 (opr. 1919, 10 Pl.). *Optagelseshjemmet for unge Piger*, Mariendalsvej 4, opr. 1892, kan optage indtil 18 Piger i Alderen 15-20 Aar. 2 *Vuggestuer*, Oehlenschlägersg. 3 (opr. 1896, 24 Pl.) og Thorsg. 50 (opr. 1893, 19 Pl.). *Et Pensionat for unge, arbejdende Kvinder*, Oehlenschlägersg. 3 (opr. 1916, 17 Pl.). Et *Understøttelseskontor*, steds., opr. 1894, yder Hjælp til fattige Familier i Penge og Naturalier. Et Kontor for Arbejdet

blandt *døvstumme og blinde*, Gartnerg. 16, er opr. 1916, og den 1911 opr. Slumcentral (Sygeplejeafd.) blev 1914 delt i 3 selvstændige *Slumstationer*, Frederiksberg Allé 60 (Havehuset), Kapelvej 25 A og Ryesg. 56 C. Endv. findes Kontor for Fængselsbesøg (opr. 1912) og Eftersøgelseskantor (opr. 1894). — Udenfor København findes der 10 Slumstationer, i Gentofte, Aarhus, Aalborg, Horsens, Vejle, Kolding, Randers, Odense, Nykøbing F. og Rønne; 1 Mødre- og Spædbørnshjem i Hvidovre med Plads til 35 ugifte Mødre og 25 Børn; 4 Børnehjem: Gentofte, Pl. til 20, Kregme, Pl. til 16, Hvidovre, Pl. til 25, og St.-Magleby, som er Sommerkoloni med Plads til 110 en Maaned ad Gangen i 3—4 Md.; et Arbejdshjem i Aarhus og et i Horsens. (Se „Femogtyve Aar. Frelsens Hær“, Kbh. 1912).

Ensomme Gamles Værn er opr. 1910 af en privat Kreds med det Formaal at skaffe ældre, ubemidlede Mennesker Ophold og Forplejning under hjemlige Forhold. Foruden 7 Vinterstuer i lejede Lokaler i forskellige Bydele har Institutionen 3 faste Alderdomshjem (*Christianshavshjemmet*, Prinsesseg. 47 A, *Store-Tuborg*, Strandvej 123 (Grundtvigs gamle Hjem), indv. ^{19/11} 1915, og *Rahbeksminde*, Rahbeks Allé 15) med Plads til ialt 45 Gamle; desuden ejer den Krogholmgaard i Trørød (se II p. 299), hvor over 200 Gamle faar Sommerophold.

Kvindehjemmet, Læssøeg. 6 og 8 (tidl. „Herberg for hjemløse Kvinder“, paa Graabrødretorv), er opr. ^{1/2} 1902 af en Komité. Det virker mod billigt Vederlag som 1) *Natteherberg* for arbejdssøgende Kvinder, 2) *midlertidigt Hjem* for vordende Mødre, 3) *Vuggestue*, 4) *Folkekøkken* samt 5) *Asyl og Optagelseshjem* for Smaa børn. Ejendommen Læssøeg. 8 (Kælder og 5 Stokv., indviet ^{1/11} 1903) er vurd. til 40,000 Kr., og Ejendommen Læssøeg. 6, der senere er erhvervet, er vurd. til 50,000 Kr. Hjemmets Formue udgjorde ^{31/12} 1927 c. 82,000 Kr. Det modtager betydelige Tilskud fra Staten, Kommuner og offentlige Institutioner. (Se Kvindehjemmet i Læssøegade, Aarsberetn. 1927. Kbh. 1927).

Københavns Arbejdshjem, Amerikavej 24, er opr. ^{20/1} 1894 ved privat Initiativ som midlertidigt Opholdssted for arbejdsløse Mænd, der faar Arbejde, Ly og Føde, indtil de atter kan faa Beskæftigelse; 140 Pladser. Bygningen er i 2 Stokv. med Midtparti i 3 Stokv. Det bestyres af en privat Kreds af Mænd. Til Københavns Arbejdshjem er knyttet *Redningshjemmet „Nain“*, Amerikavej 24, opr. 1908, der afgiver Opholdssted paa nævnte Arbejdshjem for Mænd, som enten paa Grund af Alkoholisme, Alderdom eller meget ung Alder bør afsondres fra de øvrige Mænd. Bygn. (1 Stokv.) rummer 18 Enkeltmandsværelser og en 3-Vær. Bolig til Opsynet. (Se N. Dalhoff, „Københavns Arbejdshjem 1894-1919. Et Festskrift“, Kbh. 1920).

Marthaforeningen, stift. 1882, yder Hjælp til fattige paa Nørrebro (fortrinsvis i Brorsons Sogn). Foreningen har opr. og ejer *Marthahjemmet*, Brohusg. 7-9 (indv. ^{24/8} 1886), hvor der findes Vuggestue, Børnehave, Optagelseshjem for Børn, Fritidshjem (Arbejdstuer) for skolesøgende Børn, Poliklinik for Børn, ambulans Sygepleje, Sygebespisning og Søndagsskole; til Hjemmet hører desuden et Feriehjem („Martha“) i Gilleleje. Foreningens Aktiver (incl. Ejendomme og Legatkapital) udgjorde ^{31/12} 1927 c. 221,000 Kr.; Prioritetsgæld c. 50,000 Kr.

Redningshjemmet Enkrateia, Ole Nielsens Vej 5, opr. 1896 af en privat Kreds, ejes af Afholdsforeningen „det blaa Kors“, der nu benytter Hjemmet som Optagelseshjem med Plads til 15 Mand. De beskæftiges ved Gartneri, Brændehugning, mindre Flytninger, Tæppebankning m. m.

Skt. Johannes Gæstehjem, Ryesg. 28. Efter at det af Børnehjemsforstander Carl Petersen i 1896 oprettede „Herberg for Hjemløse“ var nedlagt i 1918, fortsatte Herbergets tidl. Forstander, N. Aagaard, Virksomheden i nogle Barakker paa et til det ny Militærhospital hørende Areal paa Nørrefæled. I 1925 erhvervedes den nuvæ. Ejendom (opf. 1877, Kælder og 1 Stokv.) fra det just da ophævede „Kbh.s forenede Børne- og Tjenestepigehjem af 1872“ tillige med en i 1901 opf. Tilbygning (Arkt. Alfr. Thomsen), tidl. anvendt til Lokaler for Skt. Johannes Sogns Menighedsarbejde. Hjemmet, der ledes af en Forstander i Forbindelse med en Bestyrelse paa 5 Medl., har Sengeplads (mod ringe Vederlag) til c. 100 hjemløse Mænd.